

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
факультет іноземних мов
кафедра англійської мови

**ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ В УМОВАХ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ НА ОНЛАЙН ПЛАТФОРМІ ESL GOLD**

Дипломна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконала:

студентка 6 курсу, 601 групи
спеціальності: 035 Філологія
Сопіт О.І.

Керівник к.ф.н. Куковська В.І.
Рецензент к.ф.н., доц.

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № _____

від « _____ » _____ 2022 р.

зав.кафедри _____ проф. Єсипенко Н.Г

Чернівці – 2022

ABSTRACT

Modern society needs mobile and creative specialists who have a good command of a foreign language. This need dictates the importance of the constant modernization of the education system, approaches to learning, means, techniques, and forms of educational activity. The influence of modern technologies on foreign language teaching, along with the research on the significance of self-study for mastering foreign languages, has led to the development of the idea of foreign language learning autonomy. The **topicality** of our research is stipulated by the absence of the fundamental investigation of the students' grammatical competence formation during self-study on an online platform.

The paper **aims** to establish the theoretical rationale, practical development and action research of the methodology of English grammatical competence formation of the first-year students in the process of self-study on ESL GOLD online platform. Taking this into consideration, the following **objectives** have been set forth:

- 1) to define the concept of “grammatical competence” and outline its structure;
- 2) to characterize the psychological and pedagogical prerequisites for the formation of grammatical competence of the first-year students;
- 3) to determine the peculiarities of the first-year students’ self-study organization in the process of their grammatical competence formation;
- 4) to outline the possibilities of using ESL GOLD online platform for the grammatical competence formation of the first-year students;
- 5) to conduct action research to check the effectiveness of the English grammatical competence formation of the first-year students using ESL GOLD online platform during self-study;
- to formulate the methodological recommendations for the English grammatical competence formation during the first-year students’ self-study on ESL GOLD online platform.

The **object** of the study is the process of the first-year students' English grammatical competence formation, and the **subject** is the methodology of English grammatical competence formation of the first-year students in the process of self-study on ESL GOLD online platform.

The research is based on the **material** of online grammatical resources of ESL GOLD platform. Research **methods** include theoretical methods (analysis, synthesis, comparative methods) and empirical methods (action research, testing, interpretation of the test results).

The **scientific novelty** of our paper is stipulated by the theoretical delineation and practical application of the algorithm for the first-year students' English grammatical competence formation during their self-study while using the materials of ESL GOLD online platform, which helps to consolidate the knowledge of the grammatical phenomena and automate the skills of their usage in context. The present study can have **practical significance** for improving the methodology of studying grammar by first-year students in the process of self-study; applying the proposed algorithm for the grammatical competence formation by the teachers of practical grammar or for the preparation of syllabi and methodological recommendations.

The structure of the paper. The paper consists of an introduction, 3 parts, general conclusions, references and supplements. Tables in the supplements illustrate the process and results of the action research.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1	
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ В УМОВАХ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	11
1.0. Вступні зауваження.....	11
1.1. Поняття «граматичної компетентності» студента-філолога	11
1.2. Психолого-педагогічні передумови формування граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу	16
1.3. Особливості організації самостійної роботи студентів 1 курсу в процесі формування граматичної компетентності	22
1.4. Пробне навчання як метод експериментальної перевірки ефективності організації навчальної діяльності	28
Висновки до розділу 1.....	31
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИ ESL GOLD	33
2.0. Вступні зауваження.....	33
2.1. Роль сучасних інформаційних технологій під час вивчення іноземної мови	33
2.2. Інтеграція онлайн-платформ у процес вивчення граматики	39

2.3. Формування граматичної компетентності студентів 1 курсу в ході самостійної роботи на платформі ESL GOLD	45
Висновки до розділу 2.....	51

РОЗДІЛ 3

ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ ПЛАТФОРМИ ESL GOLD	53
---	-----------

3.0. Вступні зауваження.....	53
------------------------------	----

3.1. Підготовка та реалізація пробного навчання з перевірки ефективності організації самостійної роботи студентів 1 курсу для формування англomовної граматичної компетентності на основі платформи ESL GOLD	53
--	----

3.2. Інтерпретація результатів пробного навчання для перевірки ефективності формування англomовної граматичної компетентності в процесі самостійної роботи студентів 1 курсу на платформі ESL GOLD	58
--	----

....

3.3. Методичні рекомендації щодо організації формування граматичної компетентності студентів 1 курсу в ході самостійної роботи.....	63
---	----

Висновки до розділу 3.....	66
----------------------------	----

ВИСНОВКИ.....	68
----------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	73
--	-----------

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	82
--	-----------

ДОДАТКИ..... 87

ВСТУП

Сучасне суспільство потребує мобільних, творчих випускників, які добре володіють іноземною мовою. Ця потреба зумовлює важливість постійної переорієнтації системи освіти, модернізації підходів до навчання, удосконалення засобів, прийомів, форм навчальної діяльності. Розвиток сучасних технологій та широке використання сучасних технічних засобів у навчанні іноземних мов, поряд із дослідженнями значимості самостійної роботи у навчальній діяльності для оволодіння іноземними мовами призвело до поширення ідеї автономізації вивчення іноземних мов. Значення готовності та здатності до активного освоєння знань суттєво зростає, що вимагає, насамперед, розвинутого мислення та активної, діяльної та відповідальної позиції здобувача освіти, як на аудиторних заняттях, так і на етапі позааудиторної підготовки. Водночас, використання іноземної мови як засобу спілкування передбачає виконання такої важливої умови як наявність умінь та навичок грамотного поєднання слів та словосполучень залежно від мети висловлювання. Актуальність цих проблем, їх недостатня теоретична та практична розробленість слугували основою визначення теми нашого дослідження: «Формування англійської граматичної компетентності в умовах самостійної роботи студентів 1-го курсу на онлайн платформі ESL Gold».

Дослідження застосування сучасних інформаційних технологій під час освітнього процесу у ВНЗ стало предметом наукових розвідок О.В. Базелюк [4], В.Ю. Бикова [6], Л.Б. Ліщинської [31], С.В. Толочко [60], Н.В. Ічанської, В.О. Дем'яненко [19], застосуванню інформаційних технологій під час вивчення англійської мови присвячені праці М.М. Гулич [11], І.Г. Костенко [25], І. Карпи [20], І.П. Кузьміної [28], О. Кукли [29], В. Дж. Дадні та Н. Хоклі [69], М. Крук [74]. Формування граматичної компетенції студентів вищих навчальних закладів у фокусі досліджень Т.О. Стеченко [55], О.І. Вовк [8], С.М. Амеліної [1], О.В. Касаткіної [21], І.П. Тригуб [61], Н.В. Якимчук [66], О.Н. Лазаревої

[30], С.В. Мерзлякова [35], Е.М. Саммергейз [78], Н. Юрко, М. Воробель [79]. Організацію самостійної роботи студентів під час вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти вивчали І.Задорожна [16], О.В. Костенко [26], В.П. Олексенко [42], І. Романишин [47], М. Павлак [75], І.В. Стогній [56], О. Даниленко [12], О. Цвид-Гром, М. Носенко, В. Резнік, О. Боньковський [63]. Однак всупереч значній кількості окремих досліджень граматичної компетентності, самостійної роботи та застосування сучасних інформаційних технологій в процесі вивчення іноземних мов, комплексного дослідження формування граматичної компетентності студентів у процесі самостійної роботи на онлайн-платформі не було здійснено, що підкреслює **актуальність** нашої роботи.

Мета дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні, практичній розробці та апробації методики формування англомовної граматичної компетентності студентів першого курсу в процесі самостійної роботи на онлайн платформі ESL GOLD.

Відповідно до мети сформульовано такі **завдання**:

1. Визначити поняття «граматичної компетентності» та окреслити її структуру;
2. Охарактеризувати психолого-педагогічні передумови формування граматичної компетентності студентів першого курсу;
3. Встановити специфіку організації самостійної роботи студентів першого курсу в процесі формування граматичної компетентності;
4. Обґрунтувати можливості застосування онлайн-платформи ESL GOLD для формування граматичної компетентності студентів першого курсу;
5. Провести та проаналізувати результати пробного навчання для перевірки ефективності формування англомовної граматичної компетентності студентів першого курсу за допомогою онлайн платформі ESL GOLD в ході самостійної роботи;

6. Розробити методичні рекомендації щодо формування граматичної компетентності студентів першого курсу в процесі самостійної роботи на онлайн-платформі.

Об'єктом дослідження є процес формування англомовної граматичної компетентності студентів першого курсу, а **предметом дослідження** – методика формування англомовної граматичної компетентності студентів першого курсу в процесі самостійної роботи на онлайн платформі ESL GOLD.

Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань застосовувались такі **методи дослідження**:

- *теоретичні*: аналіз лінгводидактичних, психолого-педагогічних, методичних джерел з досліджуваної проблематики, аналіз нормативних документів; опис, синтез та порівняльний аналіз визначень та особливостей ключових понять; моделювання процесу формування англомовної граматичної компетентності студентів під час самостійної роботи;
- *емпіричні*: пробне навчання, тестування, інтерпретація кількісних показників рівня сформованості англомовної граматичної компетентності студентів з метою доведення ефективності запропонованої методики.

Матеріалом дослідження слугували онлайн-ресурси платформи ESL GOLD, а **експериментальною базою** – 111-113 групи першого курсу факультету іноземних мов Чернівецького національного університету.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в теоретичному обґрунтуванні та апробації алгоритму формування англомовної граматичної компетентності студентів першого курсу в ході їх самостійної роботи за допомогою матеріалів онлайн-платформи ESL GOLD, які допомагають консолідувати знання граматичних явищ та автоматизувати навички їх застосування в контексті.

Теоретичне значення дослідження зумовлене визначенням психологічних і дидактичних засад формування граматичної компетентності студентів першого курсу, з'ясуванням форм та особливостей організації

самостійної роботи студентів з метою вдосконалення їх граматичної компетентності.

Практичне значення отриманих результатів визначається тим, що розроблена й експериментально перевірена методика надає можливість: використовувати положення, висновки і рекомендації дослідження для вдосконалення методики вивчення студентами першого курсу граматики в процесі самостійної роботи; застосовувати запропонований алгоритм формування граматичної компетентності в практичній роботі викладачів граматики англійської мови, у підготовці програм і методичних посібників.

Особистий внесок студентки полягає у розподілі матеріалів онлайн-платформи ESL GOLD за темами з граматики згідно із силабусом для студентів 1 курсу; виробленні алгоритму самостійної роботи студентів над темою; підготовці матеріалів, проведенні пробного навчання та аналізі його результатів з метою встановлення ефективності запропонованого алгоритму формування граматичної компетентності студентів першого курсу в процесі самостійної роботи.

Апробацію результатів дослідження здійснено на студентській науковій конференції Чернівецького національного університету (12-14 квітня 2022 року) [52] та в онлайн-збірнику кафедри англійської мови «*Магістерські студії*» [51].

Структура роботи. Дослідження складається з трьох розділів з висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. У **вступі** вказується актуальність обраної теми дослідження, визначається мета та завдання, об'єкт, предмет, матеріал та методи дослідження, окреслюється наукова новизна, теоретичне та практичне значення роботи, особистий внесок студентки, подається інформація про апробацію та структуру роботи. **Розділ 1** присвячено визначенню поняття «граматична компетентність», її структури, психолого-педагогічним особливостям студентів 1 курсу, закономірностям та формам організації самостійної роботи студентів. У **розділі 2** підкреслюється важливість застосування сучасних інформаційних

технологій для вивчення іноземної мови, описується можливість інтеграції онлайн-ресурсів у процес вивчення граматики англійської мови та подається алгоритм роботи на онлайн-платформі ESL GOLD з метою формування англомовної граматичної компетентності студентів першого курсу у процесі самостійної роботи. У фокусі **розділу 3** знаходиться підготовка, проведення та інтерпретація результатів пробного навчання для доведення ефективності використання платформи ESL GOLD для формування граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу у процесі самостійної роботи.

У **загальних висновках** подано підсумки проведеного дослідження, окреслено перспективи подальшого вивчення обраної проблематики. **Список використаних джерел** складається **зі 115 позицій**. **Додатки** містять дані про алгоритм формування граматичної компетентності студентів 1 курсу у процесі самостійної роботи за допомогою матеріалів онлайн-платформи ESL GOLD, зрізи для вхідного та вихідного контролю знань студентів та їх результати.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ В УМОВАХ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1.0. Вступні зауваження

У першому розділі нашого дослідження розглядається сутність граматичної компетентності, її структура та психолого-педагогічні особливості її формування у студентів 1 курсу в процесі самостійної роботи, а також метод пробного навчання як метод експериментальної перевірки досліджуваної методики формування граматичної компетентності студентів 1 курсу в умовах самостійної роботи.

1.1 Поняття «граматичної компетентності» студента-філолога

Компетентнісний підхід, як сукупність «загальних принципів встановлення цілей освіти, відбору змісту освіти, організації освітнього процесу та оцінки освітніх результатів» [2, с. 15] вважається ключовим «в реструктуризації всіх ланок вітчизняної освітньої системи» [64, с. 449]. Ключові фактори, які відрізняють компетентнісний підхід в освіті від традиційного, полягають у:

«1) врахуванні думки експертного співтовариства про головні тенденції та перспективи розвитку професії;

2) зміщенні акценту в підготовці з дослідницького на діяльнісний підхід;

3) моделюванні професійної діяльності на базі різних дисциплін» [2, с. 15].

Компетентнісний підхід до навчання «ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату навчання і сприяє формуванню ключових і

предметних компетентностей» [41, с. 82]. У наукових дослідженнях в галузі педагогіки наводяться багато визначень поняття компетентність, ми дотримуємося комплексного визначення, запропонованого Марущак О.М.: «Компетентність – це цілісна якість особистості, яка, базуючись на знаннях, уміннях, навичках, досвіді й особистісних якостях, відображає прагнення, готовність і здатність вирішувати проблеми та розв’язувати завдання реальної практичної діяльності» [34, с. 106].

На думку Н.О. Арістової, професійна компетентність студента-філолога передбачає розвиток ключових та предметних (загальнопредметних чи предметно-специфічних) компетентностей. До ключових компетентностей майбутніх філологів дослідниця відносить: «здоров’язбережну, інформаційну, громадсько-суспільну, комунікативну та соціальну» [3, с. 10]. Загальнопредметні компетентності філолога включають «сукупність певних знань, умінь і навичок, необхідну для засвоєння студентами за всіма спорідненими спеціальностями в межах визначеної галузі знань» [3, с. 10]. Предметно-специфічні (фахові) компетентності філологів, які утворюють «динамічну сукупність знань, умінь та навичок з певної галузі знань, що необхідна для засвоєння студентами в межах однієї спеціальності» [3, с. 10]. Згідно з дослідженням Рускуліс Л.В., прикладом загальнопредметної компетентності студента-філолога є лінгвістична компетентність, до складу якої входять фахові компетентності – фонетична, лексикологічна, граматична, правописна, стилістична [48, с. 40]. Отже, англійська граматична компетентність, формування якої є предметом нашого дослідження, належить до предметно-специфічних (фахових) компетентностей філолога англійської мови.

На думку Мерзлякова С.В., граматична компетентність розглядається як рівень володіння людиною головного коду мови (граматичними правилами, словотвором, структурою речень); здатність продукувати правильно оформлені речення та висловлення в необмеженій кількості; комунікативно-доцільно та

ситуативно-адекватно використовувати граматичні знання, вміння та навички з метою реалізації мовлення іноземною мовою у процесі спілкування [35]. За визначенням Є.Н. Лазаревої, граматична компетентність – це здатність використовувати граматичні засоби мови, сукупність прийомів та принципів поєднання лексичних елементів у словосполучення та речення, а також здатність розуміти та продукувати думки і грамотно сформульовані висловлення [30, с. 70]. Значення правильно сформованої граматичної компетентності неможливо переоцінити, тому що її основі відбувається формування продуктивних навичок усного та письмового мовлення студентів та забезпечується сприйняття мовлення інших при аудіюванні або читанні.

У нашому дослідженні будемо дотримуватися визначення Рускуліс Л.М.: «Грамматична компетентність – це рівень оволодіння граматичною системою мови (морфемна будова слів; види морфем, способи словотвору; морфологічна й синтаксична структура літературної мови); оперування термінологічним апаратом, уміння застосовувати отриманні знання в практичній діяльності» [48, с. 108]. На її думку, вагомою передумовою формування граматичної компетентності студентів філологів є вивчення граматики з метою набуття відповідних знань, вмінь та навичок.

Термін граматики в лінгвістиці визначено як «розділ мовознавства, що вивчає закономірності будови, змін та утворення форм слів певної мови (морфологія), а також словосполучень і речень (синтаксис)» [5, с. 15]. Отже, граматична компетентність студента передбачає знання особливостей словотвору, граматичних категорій слова, а також засобів поєднання слів у словосполученнях та реченнях. Знання про ці одиниці мовної системи Рускуліс Л.М. відносить до *мовного компоненту* граматичної компетентності [48, с. 108], яка стає фундаментом для вивчення мови, без якого студенти можуть зіткнутися з труднощами при формуванні слів, їх сполучень, речень чи висловлювань. Належне засвоєння знань з граматики закладають підвалини *мовленнєво-комунікативного компоненту* граматичної компетентності, який

Рускуліс Л.М. визначає як здатність філолога використовувати отримані знання з морфології і синтаксису на практиці [48, с. 120].

Лазарева О.М. пропонує виділити в структурі граматичної компетентності три компоненти: когнітивний, операційно-діяльнісний та регулятивний.

Рис. 1.1 Структура граматичної компетентності

Когнітивний компонент, на її думку, включає знання про граматичну будову мови: правила словотвору, закономірності утворення речень, знання про граматичні форми та категорії [30, с. 71]. Опанування цих знань та правил сприятиме осмисленню лінгвістичної інформації та формуванню у свідомості студентів відповідних граматичних концептів, що допоможе структурувати їх знання. Цей компонент також дозволить здійснювати порівняльний аналіз знань про граматичну структуру рідної та іноземної мов.

Операційно-діяльнісний компонент передбачає усвідомлене використання граматичних засобів мови у процесі виконання комунікативних завдань, що потребує формування граматичних навичок [30, с. 72]. Граматична навичка – це автоматизоване використання засвоєного граматичного матеріалу в продуктивній та рецептивній діяльності. Відповідно граматичні навички поділяються на продуктивні (здатність належним чином обрати мовленнєву модель і оформити її відповідно до правил і норм мови в процесі усного чи письмового мовлення) та рецептивні (здатність розпізнавати граматичні форми

та категорії в процесі читання або аудіювання та співвідносити їх з певним значенням).

Вивчаючи іноземну мову, студенти як суб'єкти освітнього процесу, постійно перебуває у ситуації зіткнення двох різних лінгвокультур. Граматичні явища, як складова частина усіх мовних явищ, відомих студентам, утворюють концепти носіїв мови, а ознайомлення з новими граматичними явищами призводить до накладання концептів рідної та іноземної культур. Цю суперечність допомагає вирішити регулятивний компонент граматичної компетентності, який охоплює вміння подолати граматичну інтерференцію, взаємодіяти у групах; досвід міжкультурної комунікації, володіння специфікою вживання граматичних явищ у певному соціокультурному контексті [30, с. 74]. Він покликаний створити у свідомості студентів відповідну мовну картину світу та зменшити кількість помилок, зумовлених впливом рідної мови на іноземну.

С.В. Мерзляков розглядає граматичну компетенцію як психолінгвістичне явище та виокремлює у її структурі 4 компоненти: мотиваційний, емоційно-вольовий, поведінковий та рефлексивний [36, с. 282]. Мотиваційний компонент відповідає за готовність здобувача освіти до цілеспрямованої пізнавальної діяльності та формування системи знань та вмінь з граматики. Емоційний компонент охоплює інтерес та позитивне ставлення до набуття граматичних знань, умінь та навичок, а вольовий – самоконтроль застосування граматичних знань та навичок у процесі мовно-мовленнєвих дій. Поведінковий компонент передбачає здатність керувати граматичними знаннями, вміннями та навичками в ході мовно-мовленнєвої діяльності. Рефлексивний компонент у самооцінці застосування набутих граматичних знань, умінь та навичок [36 с. 282-283].

Отже, граматична компетентність є складовою загальнопредметної лінгвістичної компетентності студента-філолога та належить до його предметно-специфічних (фахових) компетентностей, охоплюючи знання граматичної системи мови; вміння оперувати термінологічним апаратом

граматики та навички застосовувати отриманні знання з морфології і синтаксису на практиці у рецептивних та продуктивних видах діяльності. До її складу входять когнітивний, операційно-діяльнісний та регулятивний компоненти.

1.2 Психолого-педагогічні передумови формування граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу

Педагогічними передумовами успішності навчального процесу для вивчення іноземної мови є взаємодія дидактичних та методичних принципів. Принципи навчання – це «загальні положення, що відображають закономірності процесу навчання і вимоги до його організації, дотримання яких дає змогу педагогу досягти запланованих цілей навчання» [38, с. 65]. Вони реалізуються у змісті, методах та формах навчання і визначають стратегію і тактику педагогічної діяльності. Вовк О.І. стверджує, що до принципів формування англомовної граматичної компетентності філологів належать «принцип стилістичної диференціації мовлення, принцип когнітивної спрямованості, принцип науковості, принцип професійно-педагогічної спрямованості, принцип проблемності» [8, с. 6].

На думку Стеченко Т., при формуванні англомовної граматичної компетентності філологів потрібно враховувати «дидактичні принципи проблемності, наступності, зв'язку навчання з життям, практикою та методичних принципів комунікативності, діалогу культур і цивілізацій, мовленнєво-розумової активності й самостійності студентів, новизни, урахування рідної мови, професійної спрямованості» [55, с. 122]. У дисертаційному дослідженні Л. Орловської виділяються такі принципи формування граматичної компетентності: «дидактичні принципи наступності, систематичності й послідовності; методичні принципи урахування рідної мови, опори на першу іноземну мову, взаємопов'язаного навчання аспектів іноземної мови при домінуючій ролі одного з них, поєднання диференційованого й

інтегрованого навчання мовних аспектів та видів мовленнєвої діяльності, концентричності в організації мовного матеріалу» [43, с. 5-6].

Якимчук Н.В. основними дидактичними принципами формування англомовної граматичної компетентності вважає [66, с. 160]:

1. Принцип свідомості, який передбачає формування відповідних граматичних навичок і вмінь студентів на свідомій основі. Студенти-філологи повинні навчитися свідомо аналізувати граматичне явище – знати його форму, розуміти значення й функцію, співвідносити їх та розпізнавати у контексті вживання; зіставляти із граматичною системою рідної мови, що сприятиме подоланню мовної інтерференції; виділяти суттєві ознаки граматичного явища та узагальнювати їх; осмислено обирати певне граматичне явище у змодельованих ситуаціях спілкування та свідомо опановувати прийоми самостійної роботи з цим граматичним явищем. Значення даного принципу для формування граматичної компетенції студента-філолога полягає у здатності «свідомо користуватися іноземною мовою як засобом спілкування і самовираження» [9, с. 144].

2. Принцип активності потребує участі усіх студентів у мовленнєво-мисленнєвій діяльності у процесі формування їх граматичної компетентності. Активність студентів залежить від позитивного ставлення та інтересу студентів до діяльності; особистісних стосунків між студентами; забезпечується зміною видів роботи на занятті та використанням життєвого досвіду студентів і завдань, які спонукають до спілкування, розвитку творчого та критичного мислення, пізнавальної самостійності.

3. Принцип проблемності зумовлює створення проблемних ситуацій, які активізують засвоєння граматичного матеріалу; використання різнорівневих завдань, що поступово ускладнюються тощо.

4. Принцип взаємозв'язку навчання та життя спирається на «залучення студентів до застосування набутих знань, навичок і вмінь на практиці; використання життєвого досвіду студентів; виконання студентами

завдань, які моделюють фрагменти майбутньої професійної діяльності» [55, с. 5].

5. Принцип систематичності і послідовності передбачає наступність між етапами навчання та навчальними елементами, що забезпечує послідовність пояснення та засвоєння граматичних явищ у єдності їх форми, значення та функції. «Це означає, що кожен новий елемент граматичного матеріалу ґрунтується на раніше засвоєних знаннях та сформованих навичках і є основою для вивчення подальшого матеріалу» [9, с. 144]. Крім того, врахування цього принципу ознаєє регулярне повторення пройденого граматичного матеріалу, його узагальнення та систематизацію з метою своєчасного виявлення та усунення прогалин у знаннях студентів.

6. «Принцип особистісно орієнтованої спрямованості навчання тісно пов'язаний із принципом виховуючого і розвивального навчання та принципом індивідуалізації» [66, с. 160]. Сутність цих принципів полягає в активізації та розвитку інтелектуальних здібностей, знань і мовленнєвого досвіду кожного студента, врахування його емоцій і настроїв у процесі формування граматичної компетентності.

Важливу роль для ефективності формування англomовної граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу відіграє створення сприятливих психолого-педагогічних передумов навчання – забезпечення повноти та правильності наданих знань, формування стійких граматичних навичок, готовності й здатності застосовувати набуті знання та навички у процесі спілкування іноземною мовою. Для створення вищезазначених умов необхідно подбати про сприятливий психологічний клімат у колективі, враховувати індивідуальні особливості кожного студента, підвищувати мотивацію студентів до вивчення граматики іноземної мови, зокрема, застосовуючи комунікативні ситуації для контекстного засвоєння граматичних явищ, автентичні матеріали, що відображають інтереси та потреби студентів.

Формування граматичної компетентності студентів-філологів 1-го курсу безпосередньо залежить від психолого-педагогічних характеристик студентів 1-го курсу. «Специфікою першого року навчання у ВНЗ є залучення, ще вчорашнього школяра до студентського життя, іншої форми сприйняття інформації, нового колективу і нової форми взаємодії. Для поведінки першокурсника є характерним високий рівень конформізму» [15]. Студенти 1-го курсу потребують особливої уваги та допомоги, оскільки адаптуються до нових умов діяльності, а це чинить значний вплив на особистість та психіку людини.

Дослідження пристосування студентів вищих навчальних закладів до навчального навантаження у перший рік навчання свідчать, що в цей період відбуваються найбільш виражені функціональні зрушення в організмі студентів, які супроводжуються «ламанням старого і формуванням нового динамічного стереотипу, при цьому певний рівень адаптованості забезпечується при значному напруженні функціональних систем організму» [58, с. 211]. Тому виникає потреба у психофізіологічному забезпеченні навчальної діяльності, яке передбачає надання здобувачам освіти психологічної підтримки, а також гарантії суб'єктивних механізмів психічного саморозвитку, саморегуляції та самоактуалізації. Цей процес зміцнить психологічну стійкість, допоможе усунути або скоригувати негативні емоційні прояви, запобігти або здійснювати профілактику негативного впливу стресових факторів, що в свою чергу підвищить працездатність студентів. Психофізіологічне забезпечення навчальної діяльності потребує діагностичних засобів, спрямованих «на вивчення особистості на всіх рівнях її функціонування, раннє виявлення потенційних та наявних межових нервово-психічних розладів, емоційних порушень тощо» [58, с. 214]. Вищезазначені проблеми можуть не лише ускладнюють процес навчання, але й викликати труднощі у подальшій професійній діяльності, тому окрім їх виявлення важливо вживати заходів психологічної корекції.

Перший спосіб психологічної корекції пов'язаний з об'єктивними факторами діяльності та організації начального процесу: необхідно регулювати обсяг навантаження, правильно організувати свій час, режим навчання та відпочинку. Другий спосіб більше стосується оптимізації суб'єктивних факторів: індивідуальних психофізіологічних рис особистості. Суб'єктивні фактори можуть впливати на об'єктивні фактори навчальної діяльності «через гармонізацію власного психофізіологічного «Я» з вимогами діяльності. При цьому особливого значення набуває самоконтроль за виконанням комплексу заходів правильної організації режиму праці та відпочинку, особливо для осіб з певними індивідуально-психологічними властивостями – такими, як виражена нервово-психічна нестійкість, висока тривожність, низький рівень самоконтролю, самоактуалізації, високий рівень конфліктності та низький рівень комфортності, наявність певних акцентуацій характеру тощо» [58, с. 215].

Студентський вік позначає завершення процесу росту та початок розквіту організму людини. Цьому віку властиві зміни внутрішнього світу та самосвідомості, активний розвиток психічних процесів та рис характеру людини, перебудова емоційно-вольової структури особистості [45]. Саме тому потрібно розвинути позитивну мотивацію студентів-філологів 1-го курсу до оволодіння іноземною мовою, що полегшить спілкування та орієнтацію в умовах іноземного культурного середовища [46, с. 15].

Крім того, у студентському віці завершується первинна соціалізація, засвоюється нова соціальна роль – студент, відбувається перехід до нового дорослого життя. У цей період інтенсивного інтелектуального розвитку, зокрема уваги, пам'яті, сприйняття, мислення, рівня володіння логічними операціями, «формується певний стиль мислення, який характеризує майбутню професійну і особистісну спрямованість людини» [15]

У той же час, у сучасних студентів спостерігається так зване «кліпове» сприйняття, «яке психологи та педагоги вважають наслідком поширення засобів

масового впливу на свідомість та психіку людей, інформаційне перенасичення сучасної молоді, яке відбувається у результаті активного користування Інтернетом та телебаченням, соціальними мережами» [10, с. 38]. «Кліпове» сприйняття – це «процес відображення безлічі різноманітних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різноманітністю інформації, яка надходить до людини, високою швидкістю її надходження та сприймання» [10 с. 38]. Такі слабко пов'язані між собою елементи сприйнятої інформації ускладнюють логічні способи вивчення матеріалу.

Ще одна проблема сприйняття сучасних здобувачів освіти спричинена масовою комп'ютеризацією багатьох сфер життя, яка призводить до так званої «кризи вербального тексту», коли на перший план висувається візуальна інформація [18]. У зв'язку з цим стрімко зростає потреба у використанні невербальних засобів спілкування, прагматичний та інформаційний потенціал яких порівняно з вербальними засобами є значно вищим. Подолання двох вищеописаних проблем сприйняття вбачаємо у застосуванні іконічних (зображувальних) засобів навчання з метою підвищення ефективності сприйняття інформації сучасними студентами.

Отже, успішність процесу формування граматичної компетентності студента 1 курсу потребує врахування основних дидактичних та методичних принципів навчання граматики (зокрема принципів свідомості, проблемності, активності, систематичності і послідовності, взаємозв'язку навчання та життя, особистісно орієнтованої спрямованості навчання) та створення сприятливих психолого-педагогічних умов навчання у період адаптації студентів 1 курсу до нової діяльності, зважаючи на такі фактори як мотивація студента, збалансоване навчальне навантаження і такі особливості сучасного студентства як кліпове сприйняття та криза вербального тексту.

1.3 Особливості організації самостійної роботи студентів 1 курсу в процесі формування граматичної компетентності

Підготовка кваліфікованого та конкурентоспроможного фахівця-філолога неможлива без формування граматичної компетентності студентів, проте слід взяти до уваги те, що потреби ринку зумовлюють необхідність перегляду цілей, завдань, змісту і методів роботи для формування компетентностей студентів. «Умови ринкової економіки висувають нові вимоги до підготовки фахівців, у зв'язку з цим випускник вищого навчального закладу повинен відрізнятися високим професіоналізмом, готовністю до безперервної самоосвіти, умінням самостійно ставити і вирішувати проблеми, критичністю й гнучкістю мислення» [14, с. 283]. Важливими компонентами сучасної освіти стають «не знання, а здатність до їх отримання; не пам'ять, а мислення як провідний механізм психіки, залучений у процес навчання; не пасивна старанність, а активне відношення до навчального процесу; не розуміння, а критично спрямована та підкріплена самовизначенням участь у досягненні навчальних результатів; не індивідуальна, а групова участь у розв'язанні задач і проблем у навчальній діяльності, колективне самовизначення, відповідальність; не навчання у звичайному розумінні, а навчання для особистого, професійного, суспільного росту» [65, с. 8].

В. Кремень наголошує на антропоцентрованості сучасного суспільства, де «індивідуальний розвиток особистості стає головною передумовою соціально-економічного прогресу» [27, С. 384.]. «Самостійна робота є певною реакцією сучасної системи освіти на інформаційний вибух, необхідність інтеграції декларативних (знаю що) і процесуальних (знаю як) знань і компетенцій» [14, с. 285]. Оскільки саморозвиток та самостійність набувають такого значення, закономірним стає акцент закладів вищої освіти на розвитку «стійких умінь самостійно здобувати знання в процесі індивідуального творчого

пошуку, здатності самовдосконалюватися й самореалізовуватися» [39, с. 10], тобто вмінь та навичок самостійної роботи.

У широкому сенсі самостійна робота охоплює всі види самостійної діяльності студентів як аудиторної, так і позааудиторної, індивідуальної чи групової, разом з викладачем або за його відсутності. Малиновська Н.Я. визначає самостійну роботу як «вид навчальної діяльності студентів відповідно до самостійно визначеної мети, внутрішньо мотивовану, яка виконується студентами з використанням розумових і фізичних зусиль як під час аудиторних занять, так і в позааудиторних час, за завданням і під контролем викладача, але без його особистої участі і завершується досягненням певних результатів, які підлягають самоконтролю і контролю і які сприяють формуванню професійних компетенцій майбутніх фахівців» [32]. Згідно з дослідженням О. Малихіна, самостійна робота – це дидактична форма навчання, «що є системою організації педагогічних умов, які забезпечують управління навчальною діяльністю тих, хто навчається, й організуються викладачем; підсистема системи навчання, у якій через власні засоби й у специфічних умовах можуть розв'язуватися подібні завдання як і в усій системі пізнавальної загалом чи в підсистемі несамостійної роботи» [33, с. 38].

Буряк В. вважає самостійну роботу системоутворюючим елементом навчальної діяльності студентів, яку можна визначити як:

«1. Самостійний пошук необхідної інформації, отримання знань, застосування цих знань для вирішення навчальних, наукових та професійних задач.

2. Діяльність, що складається з багатьох елементів: творчого сприйняття та осмислення навчального матеріалу під час лекції, підготовки до занять, екзаменів, заліків, виконання курсових та дипломних робіт.

3. Рівноправна (поряд з лекціями та семінарами) форма навчальних занять, яка забезпечує якісну підготовку спеціалістів. Виокремлюють такі рівні самостійності: копіюючий, репродуктивний, евристичний, творчий.

4. Багатоманітні види індивідуальної, групової пізнавальної діяльності студентів на заняттях чи в позааудиторний час без безпосереднього керівництва, але під контролем викладача.

5. Самоосвіта.

6. Творча активність, робота, яка вимагає активної мислительної діяльності, ініціативи, застосування раніше отриманих знань на практиці» [7, с. 18].

Самостійна робота сприяє осмисленому та результативному самостійному управлінню діяльністю протягом навчання від визначення мети до критичної рефлексії, самооцінки та самокорекції не тільки результатів діяльності, але й способів досягнення мети. Крім того, розвивається здатність до усвідомленого здійснення продуктивної діяльності, сприйняття себе як агента саморозвитку та прийняття відповідальності не тільки за процес реалізації діяльності, але й за її кінцевий продукт [24, с. 18]. Таким чином, готовність та здатність до самостійного вивчення матеріалу створює умови для реалізації особистісного творчого потенціалу, самовизначення та самореалізації. Крім того, О.В. Малихін вважає суттєвими такі показники пізнавальної самостійності: «1) уміння студента самостійно здобувати нові знання з різних джерел і набувати нових умінь і навичок як шляхом заучування, так і шляхом самостійного дослідження й відкриття; 2) уміння використовувати набуті знання, уміння й навички для подальшої самоосвіти; 3) уміння застосовувати їх у практичній діяльності для розв'язання будь-яких життєвих проблем» [33, с. 137].

Щоб ефективно організувати самостійну роботу студентів в процесі вивчення певної навчальної дисципліни потрібні навчально-методичні засоби: підручники або навчальні посібники, конспекти лекцій, система вправ тощо. Крім того, в сучасних реаліях самостійну роботу можна організувати на основі інформаційних технологій та здійснювати її за допомогою електронних посібників або навчальних комп'ютерних програми, що стимулює інтерес студентів та покращує якість їх самоосвіти.

Компетентнісний підхід до організації навчального процесу робить актуальною розробку алгоритму планомірної, методологічно вивіреної роботи з формування у студентів граматичної компетентності при орієнтації на самостійну роботу студента. При цьому така робота повинна бути внутрішньо мотивованою та спрямованою на розширення, поглиблення та продовження вивчення певного граматичного матеріалу у процесі виконання позааудиторних завдань або за особистої ініціативи студентів як форма самоосвіти. Це передбачає виконання студентами низки кроків, а саме: постановка мети своєї діяльності, усвідомлення навчального завдання, надання йому особистісно значущого змісту, підпорядкування інших інтересів та форм діяльності виконанню цього завдання, самоорганізація для розподілу навчальних дій за часом виконання, а також самоконтроль їх виконання. У вищому навчальному закладі самостійна робота для формування граматичної компетентності повинна стати взаємозумовленою діяльністю суб'єктів освітнього процесу: діяльність викладача спрямована на відбір, представлення й систематизацію навчальної інформації і таку організацію самостійної роботи студентів, щоб остання була результативною, а діяльність студента спрямована на «самостійне оволодіння необхідною інформацією, перероблення й збереження її на різних носіях, утримання в пам'яті для подальшого використання в практичній діяльності» [39, с. 45.]

Важливим видається також розвиток загальних вмінь і навичок самоорганізації: «вміння організовувати самостійну діяльність, планувати свій час та власні дії, вибирати оптимальні прийоми та форми самоосвітньої діяльності, вибирати джерела інформації та визначати послідовність роботи з ними» [23, с. 24.]

Сформувати стійкі навички самостійної роботи, на думку І. Зимньої, допоможе поетапне виконання дій на чотирьох рівнях [17, с.37], тому ми пропонуємо такий алгоритм самостійної роботи студентів для формування їх граматичної компетентності:

I. Копіювати дії за зразком (студенти вчатьс я ідентифікувати граматичні явища, та розпізнавати їх порівнюючи зі зразками);

II. Відтворити певне граматичне явище, щоб запам'ятати його ознаки чи функції, узагальнити сприйняту інформацію, скористатися нею, щоб розв'язувати складніші завдання;

III. Самостійно застосувати набуті знання про граматичне явище, що виходить за межі застосування вже відомих зразків в аналогічних за змістом ситуаціях (потребує індуктивних і дедуктивних операцій для здійснення підстановки, розширення, трансформації та ін.);

IV. Самостійні творчі дії (студенти застосовують знання про граматичне явище в раніше не відомих ситуаціях, знаходять нові способи виконання завдань, що потребує творчого мислення).

На основі класифікації самостійної роботи за цільовим призначенням, розробленої Малиновською Н.Я. [32], пропонуємо застосовувати різні види завдань для формування граматичної компетентності студентів-філологів:

1) Вивчення нового граматичного матеріалу шляхом читання та конспектування правил або перегляд відеозаписів із поясненням певного граматичного явища;

2) Поглиблене вивчення граматичного матеріалу у процесі виконання домашнього завдання або додаткових вправ, підготовки до контрольних робіт;

3) Вивчення граматичного матеріалу з використанням елементів творчості, наприклад, участь в іграх, написання творчих або дослідницьких завдань, розбір проблемних ситуацій, підготовка доповідей, презентацій чи відео на певну тему;

4) Вдосконалення теоретичних знань граматики і практичних навичок під час практики або написання курсової роботи.

За дидактичною метою завдання для самостійної роботи студентів у процесі формування граматичної компетенції можна розподілити на: 1) підготовчі; 2) тренувальні; 3) узагальнююче-повторювальні; 4) контрольні [39,

с. 48]. Самостійна робота у процесі формування граматичної компетентності може здійснюватись за допомогою різних організаційних форм: індивідуально; у парах; у малих групах; цілою навчальною групою. Кожен студент повинен знати мету завдання та яким повинен бути кінцевий результат, які граматичні знання й навички формує певна діяльність. Викладач повинен забезпечити студента опорами для виконання самостійної роботи (студентам слід використовувати запропоновані опори та навчитися створювати власні – послідовність виконання завдання, ключові граматичні моделі тощо). Таким чином, студенти будуть працювати в умовах, в яких вони не просто пасивно сприймають навчальний матеріал, оскільки «вже готова для сприйняття інформація часто проходить повз їх свідомість і не залишається надовго у пам'яті» [56, С. 549].

Ефективність самостійної роботи залежить від серйозної та стійкої мотивації студентів. Найбільш потужний мотивуючий фактор – підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності, власна конкурентоспроможність на ринку молодих спеціалістів, можливість стати високо оплаченим спеціалістом своєї галузі. Відповідальність, зацікавленість, ініціатива, активність, прагнення розширити знання – основні якості залученого студента.

Отже, самостійна робота повинна бути невід'ємною частиною формування компетентності студентів 1 курсу у процесі навчання граматики, розвивати у студентів здатність використовувати граматичні знання, вміння та навички для обробки й використання інформації у певній ситуації і для вирішення конкретних завдань. Важливими елементами успішної самостійної роботи є постановка мети, робота з джерелами інформації, самоконтроль та самооцінка.

1.4 Пробне навчання як метод експериментальної перевірки ефективності організації навчальної діяльності

Пробне навчання належить до основних емпіричних методів дослідження у методиці навчання іноземних мов. Воно «побудоване переважно на ерудиції та педагогічній інтуїції учителя, який здійснює науковий пошук..., спираючись на власний досвід, без глибокого й тривалого вивчення проблеми здійснює пошук, завдяки якому підтверджується або спростовується висунуте і первинно обґрунтоване допущення, спрямоване на удосконалення окремих аспектів процесу навчання» [37, с. 46]. Пробне навчання дозволяє освітянам-практикам запроваджувати нові підходи до викладання та покращити методику викладання, надає можливості для рефлексії та критичної саморефлексії з метою адаптації чи модифікації методів викладання, які вчитель зазвичай використовує на своїх заняттях.

В. Коші називає пробне навчання закономірним процесом удосконалення освітньої практики, який включає власне навчання, його оцінку та рефлексію. Внаслідок чого відбувається збір доказів для впровадження змін у практику навчання та викладання. Він також вважає пробне навчання ітеративним, оскільки воно планується, реалізується, переглядається, а потім реалізується знову, піддаючись постійному процесу обдумування та перегляду [73, с. 11-12]. М. Бассі стверджує, що пробне навчання призначене для вирішення конкретної проблеми, що виникає в процесі навчання. В ідеалі поетапний процес навчання постійно контролюється протягом різних періодів часу та за допомогою різноманітних механізмів (наприклад, анкетування чи бесіда), щоб такий зворотний зв'язок призводив до модифікації, коригування, зміни напрямку, перевизначення процесу навчання, якщо це необхідно [67, с. 102].

Реалізуючи евристичний підхід до дослідження, пробне навчання уможливорює скорочення часу на розробку бажаного варіанта режиму навчання, оскільки запропонований варіант вирішення методичної проблеми без зволікань проходить випробування у навчальному процесі і відразу ж оцінюється його ефективність» [37, с. 46]. Здійснення пробного навчання передбачає виконання наступних вимог:

- 1) чіткі часові рамки;
- 2) заздалегідь сформульовані гіпотези дослідження;
- 3) планування та організація навчання відповідно до висунутих гіпотез;
- 4) можливість ізольованого врахування впливу методу навчання, який досліджується;

5) встановлення початкового та підсумкового станів знань, навичок і вмінь, які стосуються проблеми дослідження;

6) наявність критеріїв встановлення рівня знань, вмінь та навичок, що відповідають специфіці та меті пробного навчання [40, с. 60].

На думку Дж. Кларка та ін. пробне навчання це безперервний цикл наступний дій:

- 1) Запропонувати зміни до навчання;
- 2) Вжити заходів для впровадження цих змін;
- 3) Спостерігати за процесом і наслідками зміни;
- 4) Поміркувати над процесом впровадження змін і наслідками [68, с. 11], що відображено у діаграмі нижче:

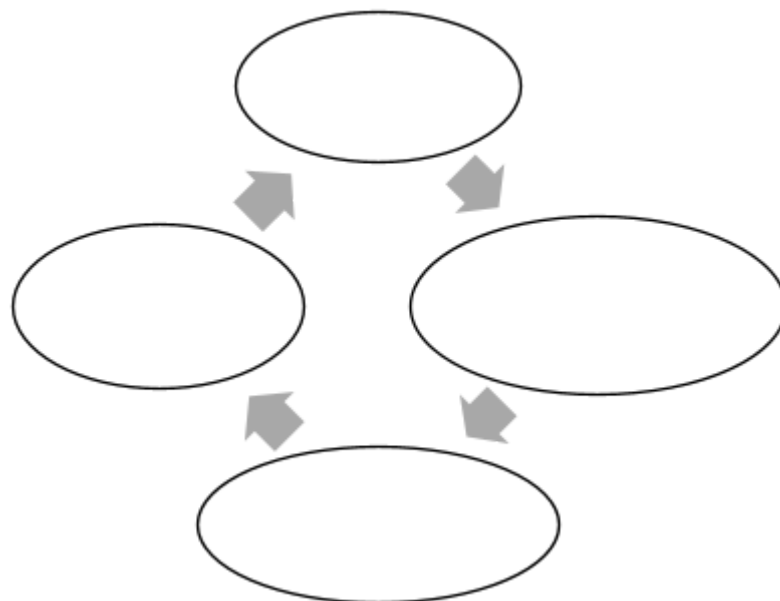

Рис. 1.2 Цикл пробного навчання

С. Кемміс і Р. Мактагарт запропонували спіральну модель пробного навчання, яка підкреслює циклічний процес, який виходить за рамки початкового плану змін. Ця модель також наголошує на необхідності постійного перегляду початкового плану на кожному етапі дослідження [72, с. 561], відображену на рис. 3.2:

Рис. 1.3 Спіральна модель пробного навчання

Обидві моделі, окреслені вище, на нашу думку, підкреслюють неперервність та циклічність пробного навчання. Пробне навчання у нашому дослідженні спиратиметься на методика, запропоновану Ніколаєвою С. Ю., яка виокремлює 4 фази у структурі пробного навчання:

- 1) підготовка до проведення пробного навчання,

- 2) реалізація пробного навчання,
- 3) констатація отриманих результатів,
- 4) інтерпретація отриманих результатів [40, с. 60].

Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. наголошують на тому, що пробне навчання повинно охоплювати початковий, проміжний та кінцевий експериментальні зрізи і/або тестування «для отримання точних практично / експериментально обґрунтованих даних щодо достовірності / недостовірності висунутої вихідної гіпотези дослідження» [57, с. 15]. На їх думку, пробне навчання часто слідує за експериментом з метою підтвердження гіпотези дослідження шляхом суттєвого збільшення контингенту здобувачів освіти. Вони відзначають, що «на відміну від експерименту, пробне навчання проводиться не у таких регламентованих умовах, що дозволяє зробити його більш масовим, ніж експеримент.... Пробне навчання – це масове навчання за запропонованою методикою, яке дає сумарні та приблизні результати» [57, с. 18].

Отже, пробне навчання – це конструктивне дослідження, під час якого дослідник формує свої знання щодо вирішення конкретних методичних проблем шляхом планування змін, їх запровадження у процес навчання, спостереження, оцінки та рефлексії, та модифікації запропонованих змін за потреби. Воно ґрунтується на цілеспрямованому намірі дослідника покращити, удосконалити, реформувати та вирішити проблеми в освітньому контексті. Це безперервний процес, під час якого дослідник навчається, а також ділиться новоствореними знаннями з тими, хто може отримати від них користь. Беззаперечними перевагами пробного навчання є простота його реалізації та легкість отримання й обробки результатів.

Висновки до розділу 1

Формування вагомих для студента-філолога компетентностей, зокрема граматичної, є відображенням компетентнісного підходу в освіті. Граматична

компетенція охоплює знання рецептивні та продуктивні вміння й навички грамотно будувати слова, словосполучення і речення, правильно використовувати частини мови, різні граматичні форми слова та відповідні засоби вираження граматичних категорій.

Суттєвим для формування граматичної компетентності студентів-філологів першого курсу є дотримання дидактичних принципів навчання – принципів свідомості, активності, проблемності, взаємозв'язку навчання та життя, систематичності і послідовності, особистісно орієнтованої спрямованості навчання.

В умовах адаптації студентів першого курсу до нових умов діяльності важливого значення для успішного формування граматичної компетентності набувають сприятливі психолого-педагогічних умови навчання – позитивна атмосфера у студентському колективі, підвищення мотивації, врахування інтересів та потреб студентів, регулювання обсягу навантаження та організація режиму навчання, врахування індивідуальних особливостей студентів.

Значна роль у професійній підготовці сучасного студента-філолога відводиться самостійній роботі, яка покликана розвинути інтелектуально-логічні здібності та вміння висловлювати власну думку, оформляти результати навчальної та дослідницької роботи, а також стимулювати активне використання отриманих знань. Самостійна робота закладає основи активного оволодіння знаннями, реалізації творчого потенціалу студентів та вміння організовувати діяльність без сторонньої допомоги.

Самостійна робота студентів першого курсу для ефективного формування граматичної компетентності складається з чотирьох основних етапів (ідентифікувати граматичне явище; відтворити за зразком: використати за аналогією; використати самостійно і творчо). Завдання для формування граматичної компетентності можуть бути підготовчими, тренувальними, узагальнююче-повторювальні та контрольними, а організаційними формами можуть бути індивідуальна робота, у парах, невеликих групах чи цілою групою.

Результативність самостійної роботи також значною мірою залежить від здатності студентів до самоорганізації та самоконтролю.

Пробне навчання, як метод експериментальної перевірки застосування певної методики, включає планування, імплементацію, спостереження, аналіз та оцінку цієї методики, а також відповідні модифікації за потреби. Його основною метою є вдосконалити процес навчання або вирішити якусь проблему.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ ОНЛАЙН ПЛАТФОРМИ ESL GOLD

2.0 Вступні зауваження

Розділ присвячено обґрунтуванню вагомості застосування сучасних інформаційних технологій для вивчення іноземної мови. Зокрема, окреслено можливості використання онлайн-платформи ESL GOLD для формування англомовної граматичної компетентності студентів у процесі самостійної роботи.

2.1 Роль сучасних інформаційних технологій під час вивчення іноземної мови

Сучасні інформаційні технології, як «методологія і технологія навчально-виховного процесу з використанням новітніх електронних засобів» [62, с. 192], дедалі частіше використовуються під час навчання через дистанційний режим роботи навчальних закладів, зумовлений поширенням COVID-19, забезпечують доступність і відкритість освітніх ресурсів, що підвищує якість навчання. Цифрова трансформація освіти позитивно сприймається студентами, які вважають, що зможуть застосувати навички роботи з інформаційними технологіями як в професійній діяльності, так і для покращення навичок соціалізації. Тому своєчасне впровадження сучасних інформаційних технологій, підвищення цифрової грамотності здобувачів освіти та викладацького складу сприятиме збереженню конкурентної переваги закладу освіти на ринку надання освітніх послуг. Відповідно, потрібно переорієнтувати всі «напрями діяльності на використання передових технологій: це має

торкнутися одночасно освітніх програм, методів, засобів, технологій і форм навчальної діяльності, процедур оцінювання тощо» [59, с. 161].

Використання інформаційних технологій в освіті сприяє «розвитку варіативності, індивідуалізації процесу навчання, мотивує процеси сприйняття інформації та отримання нових знань студента, розвиває його інтелектуальні та творчі здібності» [53, с. 224]. Вони стають ефективним інструментом, який «полегшить засвоєння знань, зробить навчання інтерактивним, комунікативно спрямованим, цікавим, наочним, індивідуальним» [11, с. 50]. Їх застосування викладачами іноземних мов у професійній діяльності допоможе «оптимізувати зміст навчання, модернізувати методи та форми організації освітнього процесу, забезпечити високий науковий і методичний рівень викладання» [22, с. 170], що значно покращить якість надання освітніх послуг у ЗВО.

Інформаційні технології надають доступ до лекційних та практичних курсів фахівців зі всього світу, полегшують оцінювання рівня освоєння матеріалу та корекції помилок, уможливають вивчення матеріалу в зручний час, підвищують самостійність студентів та сприяють формуванню індивідуальних освітніх траєкторій. Проте, хоча сучасні інформаційні технології створюють широкі можливості для сприйняття та обробки інформації, відсутність безпосереднього контакту між викладачем та студентом може також мати негативний вплив на процес навчання та засвоєння матеріалу. «Застосовуючи інформаційно-комунікаційні технології, викладач отримує доступ до автентичного сучасного матеріалу, який можна доповнювати та адаптувати відповідно до вікових і професійних уподобань студентів. Студенти, які працюють з інформаційно-комунікаційними технологіями, отримують фізичну, соціальну, лінгвістичну та когнітивну автономію необхідну для підвищення як іншомовної, так і соціокультурної компетенції» [20, с. 323].

Використовуючи сучасні інформаційні технології, педагогам втілюють такі дидактичні принципи навчання як

- 1) індивідуалізація (враховується рівень знань, умінь та навичок студентів, надаючи їм можливість працювати у власному ритмі, вибирати оптимальний обсяг та швидкість засвоєння матеріалу),
- 2) диференціація (варіюються завдання за кількістю, послідовністю, рівнем складності тощо),
- 3) інтенсифікація (обираються відповідні засоби презентації або структурування навчального матеріалу, різні форми роботи).

За допомогою інформаційних технологій реалізуються основні дидактичні функції навчання:

- 1) пізнавальна (пошук інформації в мережі Інтернет активізує пізнавальну активність студентів),
- 2) розвиваюча (вдосконалюються пам'ять, уява, навички сприйняття та логічного мислення, зокрема ідентифікація, порівняння, аналіз, синтез, абстрагування, прогнозування),
- 3) тренувальна (студенти мають змогу перевірити свої знання з певної теми, знайти прогалини, повторити та потренуватись виконувати завдання декілька разів),
- 4) діагностична (здійснюється контроль та оцінювання рівня засвоєння певного матеріалу),
- 5) комунікативна (інформаційні технології надають своєчасний зворотний зв'язок, а також можуть допомогти здолати психологічні бар'єри).

Сучасні інформаційно-комп'ютерні технології стали потужним засобом підвищення ефективності навчання, оскільки значно розширили можливості подачі навчальної інформації за допомогою кольору, графіки та звуку, роблячи заняття привабливими та сучасними. Внаслідок цього значно зростає мотивація до навчання, що дозволяє позбутися вагомої причини негативного ставлення до навчання – відсутності успіху [29, с. 6].

На думку Кузьміної І.П., інструменти сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови є ефективними, оскільки їх впровадження: «1)

мотивує навчання, можливо навіть більше, ніж аудіо- та відео матеріали; 2) дає можливість викладачеві застосовувати індивідуальний підхід; 3) сприяє розвитку самостійності студентів, спонукає користуватися інформацією, що безпосередньо стосується їхнього особистого чи професійного життя; 4) підвищує поінформованість щодо інших мов та культур; 5) завдяки наявності різноманітних типів текстів підвищує мовні компетенції; 6) забезпечує сучасний матеріал, що відповідає інтересам і потребам студентів; 7) пропонує автентичний і актуальний матеріал» [28, с. 186].

Крім цього, використання комп'ютерних технологій у викладанні англійської мови дозволяє відійти від традиційних форм навчання й підвищити індивідуалізацію навчальної діяльності студентів, оптимізувати засвоєння мовних структур та граматичних правил, а також подолати монотонність заняття при формуванні мовленнєвої та комунікативної компетенції студентів при навчанні англійській мові. Сучасні інформаційні технології при вивченні іноземних мов дозволяють забезпечити: проведення аудиторних занять і самостійної роботи з розвитку навичок усного мовлення; поповнення активного словникового запасу; навички двостороннього перекладу; перевірку орфографії; аналітичну обробку повідомлень; синтез документів; перевірку знань (тестування)» [28, с. 188].

Варто пам'ятати, що запроваджувати інформаційно-комп'ютерні технології у процес навчання слід методично обгрунтовано, беручи до уваги їх «навчальну, розвиваючу та виховну мету (загальне ознайомлення з новою темою, формування практичних умінь і навичок, засвоєння теоретичного матеріалу, перевірка знань тощо)» [20, с. 323]. Ефективність навчання за допомогою інформаційних технологій також залежить від чіткого формулювання вказівок щодо виконання завдань; відповідності матеріалу інтересам та компетенції студентів; раціонального використання часу. Фіцула М.М. підкреслює переваги інформаційних технологій для організації самостійної роботи:

«- оптимальна для кожного конкретного студента послідовність, швидкість сприйняття матеріалу, можливість самостійної організації чергування вивчення теорії, розбору прикладів, методів виконання типових завдань тощо;

- формування навичок аналітичної і дослідницької діяльності;
- можливість самоконтролю якості здобутих знань і навичок;
- заощадження часу студента, необхідного для вивчення курсу» [62, с. 196].

Особлива роль в інформатизації та комп'ютеризації навчання відводиться мережі Інтернет, як середовищу швидкого поширення інформації, засобу комунікації та колаборації, що надає широкі можливості для її ефективного застосування в освіті. Серед найпоширеніших освітніх інтернет-ресурсів Ічанська Н. В., Дем'яненко В. О. перераховують віртуальні бібліотеки, які спростили пошук та отримання інформації; віртуальні музеї, які забезпечують доступ до необхідних експонатів та можуть організувати віртуальний тур; соціальні геосервіси, які дозволяють знайти, позначити та прокоментувати різні об'єкти на земній кулі; соціальні пошукові системи, за допомогою яких користувачі самі адаптують пошук до певної тематики, визначити, «які сайти переглядати, на які слова звертати першочергову увагу і як представити знайдені результати» [19, с. 41]. Вони також відзначають, що неабиякого розвитку в наш час набуло дистанційне навчання з використанням Інтернет-технологій, що «надає можливість здійснювати вільний запис на дистанційні навчальні курси; самостійного планування навчання; свободи в часі, швидкості навчання, відсутності обмеженості у часі, вивчення окремих питань та тем, складання тестів, контрольних та залікових робіт; свобода в виборі місця навчання» [19, с. 41].

Інтернет-ресурси, якими може скористатися викладач іноземної мови, діляться на інформаційні та власне навчальні. «Інформаційні сайти використовують для добору цікавої інформації, творчих завдань, пошуку додаткового матеріалу. Спеціальні навчальні сайти містять завдання та вправи

на розвиток різних видів навчальних умінь та розроблені з урахуванням різного рівня знань» [26, с. 173]. Крім того, існують вузькоспеціальні навчальні сайти, призначенням яких є розвиток одного з 4 основних мовних навичок (читання, письма, говоріння та аудіювання) або вивчення граматики, лексики чи фонетики. Навчальні сайти переважно мають декілька рівнів складності та дозволяють обрати рівень складності, який відповідає рівню знань студента. Завдання на навчальних сайтах зазвичай перевіряються автоматично, що дає можливість студенту проаналізувати помилки самостійно та виконати завдання безліч разів, щоб закріпити пройдений матеріал. Класифікація Фіцула М.М., окрім навчальних та інформаційних ресурсів, містить діагностичні (тестові), тренувальні (призначені для повторення та закріплення вивченого), імітаційні (імітують певний аспект реальності), моделюючі (моделюють певну реальність), «мікросвіти» (створюють віртуальне навчальне середовище), інструментальні (виконують певні операції, наприклад, редагування тексту) [62, с. 195-196].

Довгань Л. для вдосконалення інтерактивної складової вивчення іноземної мови рекомендує використовувати конкретні онлайн-ресурси:

- Inspiration (для візуалізації матеріалу, спільного створення діаграм);
- Plickers (для швидкої перевірки розуміння ключових понять та засвоєння необхідних навичок за допомогою зчитувача відповідей);
- Kahoot! (для створення низки запитань з множинним вибором та перевірки знань в ігровій формі).
- H5P (для створення інтерактивного вмісту: ігор, запитань, мультимедіа);
- Poodle (для розробки динамічних курсів за допомогою технологій онлайн аудіо- та відеозйомки);
- TurnItIn (для перевірки робіт та виявлення плагіату);
- Moodle (для забезпечення комп'ютеризованого навчання, зокрема у дистанційному форматі);

- Graasp (для створення спільнот та тренінгів і співпраці з колегами) [13, с. 151-152].

Отже, використання нових інформаційних технологій у процесі вивчення іноземної мови забезпечує індивідуалізацію та диференціацію навчання з урахуванням потреб та здібностей студентів, дає змогу реалізувати принцип особистісно-орієнтованого навчання, збагатити їх соціокультурну компетенцію та розвинути самостійність. Крім того, полегшується процес сприйняття навчального матеріалу. Студенти отримують можливість визначати послідовність засвоєння матеріалу, вчать аналізувати власні помилки. Також підвищується мотивація студентів, оскільки пояснення матеріалу та завдання можуть відбуватися в ігровій формі, із залученням автентичних відео- та аудіоматеріалів тощо.

2.2 Інтеграція онлайн-платформ у процес вивчення граматики

Викладання граматики має давню історію, однак серед науковців досі точаться дискусії щодо найефективнішого способу навчання граматики: чи слід викладати її експліцитно чи імпліцитно, або у комплексі з іншими мовними навичками; багато дослідників переконують, що граматику найкраще викладати в контексті [71, с. 3-4]. Проте ми вважаємо, що бурхливий розвиток інформаційних технологій, загальнодоступність комп'ютера, повсюдне використання мережі Інтернет не могло не позначитися на підходах до викладання граматики. Процес навчання можна максимально оптимізувати, якщо активно впроваджувати у практику викладання технології особистісно-орієнтованого навчання, зосереджуючись на ефективній організації самостійної роботи студента з використанням сучасних інформаційних технологій.

Дослідження Е. М. Саммергейз показало, що контроль студентів над процесом навчання з використанням сучасних інформаційних технологій

призводить до підвищення результатів навчання у процесі опанування граматичних понять та явищ. Навіть тоді, коли студентам не потрібно було перескладати Веб-тести з граматики, щоб отримати кращий результат, більшість з них повторювали тести до тих пір, поки не досягли результату 80% або вище [78, с. 21]. Сучасні студенти виросли в оточенні технологій, які стали частиною їх повсякденного життя, тому науковці досліджують вплив технологій на ефективність навчання граматики. Зокрема, було доведено, що навчання граматики за допомогою мультимедійних технологій скорочують час навчання на 30%. Порівняно з традиційним навчанням, ігрові навчальні завдання виявилися ефективнішими для набуття навичок та набуття знань і їх автоматизації [78, с. 16]

У фокусі нашого дослідження – організація самостійної роботи студентів в процесі вивчення граматики за допомогою онлайн-платформи ESL GOLD, тому нижче розглянемо особливості застосування онлайн-платформ у процесі навчання. Незважаючи на те, що більшість онлайн-платформ засновано на самонавчанні, незаперечним є той факт, що ефективність самостійного навчання за їх допомогою насамперед визначається якістю навчального матеріалу. Відповідно, «основний продукт освітніх платформ – це контент. Існує кілька можливих способів його виробництва: 1) показ готового контенту; 2) адаптація чужого контенту; 3) застосування контенту створеного користувачами платформи; 4) власне виробництво» [50].

Онлайн-платформи, які надають освітні послуги, можна класифікувати за декількома критеріями:

1) за вартістю: на платні, безкоштовні або «freemium» (процес навчання є безкоштовним, однак заплатити потрібно за іспит або сертифікат про проходження курсу);

2) за часом проходження курсу: з фіксованим часом проходження курсу (курс доступний тільки в певний період часу) і відкритим графіком (курс доступний завжди);

- 3) за авторством курсів: курси та завдання можуть створюватися користувачами платформи або професійно власниками/розробниками платформи;
- 4) за кількістю слухачів: без обмежень і з обмеженням кількості;
- 5) за процесом навчання: курси без супроводу або із супроводом викладача [50].

Важлива перевага онлайн-платформи – доступність. Для роботи на платформі студенту потрібно мати лише комп'ютер (планшет, смартфон) з доступом до Інтернету. Максимально простий інтерфейс та навігація на більшості онлайн-платформ не вимагає значних когнітивних зусиль. Інтерактивний характер онлайн-платформа зі швидким зворотнім зв'язком надає студентам можливість додаткового тренінгу на основі якісного сучасного автентичного навчального матеріалу. Крім того, студент вибирає свій власний темп залежно від наявного часу та може працювати в зручних для себе умовах [77, с. 52].

У висновках до дослідження Халіма Т. та Вахіда Р. щодо викладання та вивчення граматики онлайн у вищих навчальних закладах стверджується, що чим більше технологій буде використано на заняттях, тим кращим буде результат. Без ноутбуків і смартфонів на заняттях студенти легко втрачають інтерес до навчання, відволікаються і втрачають концентрацію. Отже, різні технічні пристрої повинні використовуватися для залучення студентів, оскільки вони живуть у цифровому світі і не вважають традиційні заняття цікавими [70, с. 213]

Юрко Н. та Воробель М. пропонують наступні інтернет платформи та застосунки як основні ресурси для вивчення граматики онлайн, детально описуючи призначення та функції кожного з них у своєму дослідженні: The British Council's Grammar Exercises; Oxford Practice Grammar Online; Grammarly Tips; Perfect English Grammar; GrammarBook's Quizzes; EGO4U; Edufind; FluentU; English Grammar Book by TalkEnglish; English Grammar Ultimate by

Maxlogix; English Grammar Test by SevenLynx; English Verbs by Universk; English Tenses Practice by MagikHub; Mondly; Memrise; Duolingo [79, с. 117-119].

Аналіз найпопулярніших онлайн ресурсів для вивчення граматики, здійснений Р. Перрін дозволив класифікувати їх на 7 типів:

- 1) інформаційні ресурси містять інформацію про граматичні поняття, багато в чому схожі на онлайн-версію традиційного підручника чи робочого зошита з граматики,
- 2) інтерактивні ресурси використовують зворотний зв'язок, щоб діагностувати сильні та слабкі сторони знання граматики та на основі цих даних надають відповідні додаткові пояснення та практичний матеріал,
- 3) комерційні ресурси намагаються продати пов'язані з граматикою матеріали або послуги для своїх користувачів,
- 4) сайти для вправ надають можливість практикувати різні граматичні явища за допомогою вправ,
- 5) сайти експертів мають формат запитання-відповідь – користувачі надсилають запитання, а «експерт з граматики» відповідає на них і архівує запитання та відповіді для майбутніх користувачів,
- 6) сайти ресурсів пропонують списки посилань на інші доступні веб-сайти для вивчення граматики,
- 7) сайти навчальних закладів створюються коледжем чи університетом, і є доступними переважно для студентів, які навчаються в цьому закладі [76, с. 80].

Навчання граматики на онлайн-платформах може здійснюватися індуктивно або дедуктивно. Індуктивні завдання реалізуються шляхом наведення прикладів (це можуть бути тексти, діалоги або перелік прикладів з контекстом), а студенти роблять висновки про правила, які вони повинні вивчити. Дедуктивні завдання навпаки прямо надають правила і пропонують виконати вправи [78, с. 26].

Ефективність вивчення граматики на онлайн-платформі також залежить від способу подачі матеріалу. Педагоги рекомендують користуватися онлайн-платформами, де інформація подається невеликими фрагментами. Матеріал не повинен бути занадто довгим або надмірно складним для студентів. Засвоєння матеріалу покращується, якщо він подається зрозуміло та дозовано [78, с. 18].

Взаємодія студентів зі змістом в навчальному середовищі онлайн-платформи повинна відбуватися згідно з принципом РОЕЕ (predict, observe, explain and evaluate / передбачати, спостерігати, пояснювати та оцінювати). Така модель співпраці допоможе студентам саморегулювати свою навчальну діяльність і бути незалежними у навчанні [78, с. 19].

Сафітрі І. та Лестарі П. досліджували ефективність застосування онлайн-платформ для вивчення граматики 71 студентами кафедри англійської мови Малайзійського державного політехнічного університету у березні-травні 2020 року. Результати продемонстрували, що 73% погоджуються з тим, що використання онлайн-платформи дійсно корисно для вивчення граматики. 22% студентів стверджують, що використання онлайн-платформи може бути корисним для вивчення матеріалу уроку, тоді як 4% студентів не згодні з цим. 66% студентів визнають ефективність використання тестування на онлайн-платформі (це мотивує їх до навчання, оскільки вони можуть дізнатися результати тестування та правильну відповідь безпосередньо з онлайн-платформи та може підвищити впевненість під час виконання схожого тесту), 25% заявляють, що тестування є помірно корисним, а 8% вважають тестування не корисним [77, с. 55-57].

Проте в ході дослідження Сафітрі І. та Лестарі П. було також виявлено, що використання онлайн не може замінити метод прямого пояснення матеріалу вчителем. Студенти вважають за краще отримати прямі пояснення від вчителя та вести дискусію зі своїми одногрупниками, оскільки вони думають, що це полегшує їм розуміння матеріалу. Поряд з очевидними перевагами застосування

онлайн-платформи для вивчення граматики, виникають певні труднощі, пов'язані з підключенням до Інтернету та управлінням часом [77, с. 55-58]. Відповідно на основі вище описаного дослідження можна зробити висновок, що онлайн-платформу варто застосовувати як додатковий інструмент для вивчення граматики, зокрема для покращення засвоєння матеріалу в процесі самостійної роботи та подолання психологічних бар'єрів перед тестуванням.

Ще одне дослідження щодо вивчення граматики із застосування інтернет-ресурсів та віртуальної реальності здійснив польський науковець М. Крук [74, с. 65]. Результати його експерименту свідчать, що використання онлайн-завдань та віртуального світу суттєво допомогло студентам з експериментальної групи опанувати особливості вживання граматичного явища, що вивчалось. Зазначені технології для викладання граматики англійської мови були особливо корисними для тих студентів, які зіткнулися з проблемами при вивченні граматики, та тих, хто не був мотивований вивчати її. З іншого боку, доцільно припустити, що це зумовлено роботою студентів із зазначеною граматичною структурою вдома і в свій вільний час. Позитивні результати дослідження також могли бути результатом інноваційного ефекту створених у віртуальному світі завдань, студенти були більш вмотивованими та зосередженими на завданні просто тому, що вони отримали новий досвід.

Отже, існує велика різноманітність доступних онлайн ресурсів для вивчення граматики, проте важливо вибрати найкращі інструменти, які відповідають меті навчання та потребам студентів. Також важливо розуміти, чи вибрана сучасна технологія краща, ніж традиційний спосіб навчання граматики. У наступному підрозділі ми опишемо можливості онлайн-платформи ESL Gold для формування граматичної компетентності студентів у процесі самостійної роботи.

2.3 Формування граматичної компетентності студентів 1 курсу у процесі самостійної роботи на платформі ESL GOLD

У цьому підрозділі проаналізуємо можливості онлайн-платформи ESL GOLD для організації самостійної роботи 1 курсу у процесі формування граматичної компетентності. Досліджувана платформа позиціонує себе як найшвидший і найпростіший спосіб вивчити англійську як іноземну мову онлайн. Крім того, вона є повністю безкоштовною. Запрошення скористатися саме цією платформою відразу налаштовує користувача на позитивний досвід з індивідуальним підходом до навчання: «Тепер ви можете швидко вивчити англійську самостійно вдома безкоштовно крок за кроком! Це легко. Просто виберіть навичку, яку ви хотіли б опанувати, і дотримуйтесь інструкцій, використовуючи ресурси нижче. Також у нас є різноманітні курси та уроки для тих, хто хоче більш системного підходу» [81].

Для нашого дослідження формування граматичної компетентності студентів актуальним є секція “Improve Grammar” / «Удосконалюй граматику», де пропонується алгоритм вивчення граматики та стверджується, що англійська грамика не складна, якщо слідувати логічному плану навчання. Цей розділ обіцяє вам вдосконалити навички англійської граматики та перевести їх на наступний рівень. За допомогою уроків, відео та інших матеріалів користувачі мають змогу навчитися краще формулювати думки під час розмови та письма.

Рекомендується починати з перегляду пояснень та правил, щоб зрозуміти загальне та конкретне використання певного граматичного явища (починаючи з середнього рівня доступна функція прослухати правила (“Click for audio”), та аналізувати подані з правилами приклади, щоб зрозуміти вживання в контексті, а вже потім переходити до виконання вправ. Завдання у вправах включають вибір правильного слова або фрази, заповнення пропусків відповідною формою, розпізнавання та виправлення помилок, поєднання частин речення або завершення речення.

Необхідні ресурси (пояснення правил та справи) можна знайти за рівнем (від початкового до просунутого) або за темою. Мотивуюче звучить звертання до користувача: «Ви студент із низьким початковим чи середнім рівнем знань граматики? Не хвилюйся. Якими б не були ваші навички англійської мови, ви можете зробити їх ще кращими» [81]. Для кожного рівня розроблено перелік рекомендованих підручників, а також запропоновано перелік додаткових ресурсів на інших онлайн-платформах [86; 87; 99]. Безумовно цікавим для сучасного студента є відео-уроки з поясненнями правил та особливостей вживання певних граматичних явищ.

Щоб визначити матеріали з онлайн-платформи, які потрібно застосувати в процесі самостійної роботи для формування граматичної студентів-філологів 1 курсу, ми проаналізували силабус з «Основної іноземної мови» для 1 семестру, частиною якого є граматика англійської мови. Відповідно до силабусу у першому семестрі студенти 1 курсу повинні опанувати такі теми:

1. Present Simple/Present Continuous. Present Perfect/ Present Perfect Continuous
2. Noun. Number. Possessive Case
3. Past Simple/ Past Continuous. Past Perfect/ Past Perfect Continuous
4. The Indefinite Article. The Definite Article
5. Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous
6. Adjectives. Adverbs. Degrees of Comparison
7. Personal, Possessive, Reflexive, Reciprocal, Demonstrative, Interrogative, Conjunctive, Indefinite, Negative pronouns
8. Present Simple/ Present Continuous Passive. Present Perfect/ Present Perfect Continuous Passive
9. Past Simple/ Past Continuous Passive. Past Perfect/ Past Perfect Continuous Passive
10. Defining pronouns/ Quantifiers

11. Prepositions of place/movement

12. Future Simple/ Future Continuous Passive

13. Prepositions of time / agent and instrument

На вивчення кожної теми відводиться 9 годин на тиждень: 4 години на практичних заняттях та 5 годин на самостійну роботу [49].

Наступним кроком став розподіл матеріалів для самостійної роботи з онлайн-платформи ESL GOLD за вищевказаними темам, що відображений у таблиці А.1 додатку А. Для кожної теми матеріал був згрупований у 3 категорії: пояснення та приклади, відео-пояснення та вправи. В процесі виконання розподілу ми помітили певні недоліки для застосування цієї платформи, оскільки пояснення та вправи для вивчення часових форм активного стану представлені більшим різноманіттям матеріалів, ніж пояснення та вправи для вивчення часових форм пасивного стану. Те ж саме стосується матеріалів для вивчення прикметників, зокрема, для практики використання прикметників подається лише одна вправа, яка стосується ступенів порівняння. У темі 7 студенти повинні опанувати 9 класів займенників, тоді як онлайн-платформа ознайомлює лише з 5 класами.

Розглянемо алгоритм вивчення граматичного матеріалу в ході самостійної роботи студентів 1 курсу на онлайн-платформі ESL GOLD на прикладі двох часів *Present Continuous* та *Present Simple*, які за силабусом з основної мови вивчаються на першому занятті з граматики [49]. Студенти можуть ознайомитися з правилами вживання вищевказаних часів на вищевказаній платформі [96; 100]. Крім того, щоб закріпити матеріал, студенти можуть додатково переглянути відео з поясненнями та прикладами їх вживання [82; 84]. Також студенти мають можливість виконати низку вправ. Наведемо декілька прикладів з них:

1. Уся вправа базується на використанні однієї часової форми, що вивчається. Пропонується обрати правильну особову форму дієслова: “*Jerry*

(come/comes) to school on time. Jerry and Linda (come/comes) to school on time” [100].

2. Виконання вправи потребує інтегрування знань про два часи, які вивчаються, та вживання відповідної часової форми залежно від ситуації: “1. *Every Monday, Sally (drive) _____ her kids to football practice. 2. Usually, I (work) _____ as a secretary at ABT, but this summer I (study) _____ French at a language school in Paris. That is why I am in Paris. 3. Shhhhh! Be quiet! John (sleep). 4. Don't forget to take your umbrella. It (rain)”* [103].

Формування стійких граматичних навичок у процесі самостійної роботи залежить від регулярного виконання дій на чотирьох етапах:

- I. Копіювати дії за зразком;
- II. Відтворити певне граматичне явище;
- III. Самостійно застосувати набуті знання про граматичне явище;
- IV. Самостійні творчі дії [17, с.37].

На першому репродуктивному етапі студенти вчать ідентифікувати граматичні явища. Для цього можна застосувати тексти, у яких студенти повинні відшукати часові форми, що вивчаються. Наведемо уривки таких вправ з онлайн платформи, де завданням є ідентифікувати *Present Simple*:

“Every day Mr. Lee gets up at 6:00 a.m. and heads for the station. He has to be at work at 6:30 sharp. As soon as he reaches the station, he punches his time card and checks his vehicle—tires, fuel, engine, interior. Everything must be in good shape for the day’s passengers. After he has made sure his vehicle is all right, Mr. Lee gets himself comfortable in his seat, adjusts his mirrors, and starts the engine. He pulls out of the station at 6:35” [98].

або *Present Continuous*:

“In this picture, there are many people riding on a bus. Some of the people are standing and some are sitting. The bus driver is talking to a young man who is just

getting on the bus. An old woman is standing in the aisle and is leaning against a post. She looks very tired” [80].

На цьому етапі також пропонується виконувати прості тести, за допомогою яких студенти вчать розпізнавати часові форми дієслова, порівнюючи їх зі зразками. На платформі ESL Gold пропонується посилання на такий тест для засвоєння вживання форм *Present Simple*, наведемо приклад першого завдання з нього:

“She _____ four languages.

a. speak

b. speaks” [97].

На другому продуктивному етапі студенти виконують завдання, щоб запам'ятати ознаки чи функції часових форм, узагальнити сприйняту інформацію, скористатися нею, щоб розв'язувати складніші завдання. Приклади завдань з онлайн платформи ESL Gold подаємо нижче.

“Use the simple present tense to indicate:

1. Routine actions

2. Facts” [100].

Таке завдання має на меті допомогти студентам запам'ятати функції та особливості вживання часових форм дієслова.

“To practice the present tense, reread the paragraph, then try to repeat the main ideas in your own words. Be sure to use the -s form of the verb when the subject of a sentence is singular: Mr. Lee is a bus driver. Every day he gets up at 7:00 a.m. and prepares for his day. He showers, eats his breakfast, and puts on his uniform. His wife drives him to the station where he checks in with his supervisor. Then, he gets on Bus #405 and starts the engine...” [100].

Це завдання має більш комунікативне спрямування та допомагає студентам автоматизувати набуті знання та вміння.

Завдання, які виконують студенти на третьому самостійному етапі формування граматичних навичок, виходять за межі застосування вже відомих

зразків в аналогічних за змістом ситуаціях та потребують індуктивних і дедуктивних операцій для здійснення підстановки, розширення, трансформації та ін.. Прикладом може бути вправа, де студенти повинні вирішити, чи вірно вжито граматичну форму:

“Yesterday I go to Washington D.C.

Every day, Mr. Johnson cleans his living room.

They usually take the bus to the office.

Right now Susan eats her breakfast” [100].

або вправа, де студентам потрібно вжити відповідну форму дієслова згідно із контекстом:

“Today (be) _____ the second day of my trek around Mount Annapurna. I am exhausted and my legs (shake) _____ ; I just hope I am able to complete the trek. My feet (kill, really) _____ me and my toes (bleed) _____, but I (want, still) _____ to continue. Nepal is a fascinating country, but I have a great deal to learn. Everything (be) _____ so different, and I (try) _____ to adapt to the new way of life here.” [104].

На четвертому творчому етапі студенти застосовують знання про граматичне явище в раніше невідомих ситуаціях, знаходять нові способи виконання завдань, що потребує творчого мислення. Запропоновані на платформі вправи переважно комунікативні та вимагають від студентів розв’язання певних завдань, пов’язаних із повсякденним життям:

“1. Practice telling your partner or classmates about your daily activities. 2. Ask your partner about his/her daily activities. 3. Talk about someone else’s daily activities” [101].

“1. Look at pictures and tell what the people in them are doing 2. Look around the room and describe what other people are doing” [102].

Також на онлайн платформі подаються посилання на додаткові ресурси, що містять перелік тем, які стосуються вивчення часових форм *Present Simple* та

Present Continuous – дієслова стану [92; 93], які студенти також можуть опрацювати.

Отже, застосування досліджуваної платформи у процесі самостійної роботи для формування граматичної компетентності студентів має такі основні переваги:

- Загальна доступність ресурсів, які знаходяться у вільному доступі.
- Наявність зворотного зв'язку, адже студент отримує інформацію про ступінь правильності виконання вправи та може виконати її необмежену кількість разів, щоб максимально вдосконалити граматичні знання та навички.
- Можливість для студента самостійно обрати зручний темп роботи залежно від наявного часу та особистих якостей.

Недоліком платформи у процесі самостійної роботи вважаємо обмеженість матеріалу для деяких граматичних тем з переліку у силабусі для студентів-філологів 1 курсу - недостатньо повно розкрито граматичні теми, пов'язані із пасивними формами дієслова та займенниками.

Таким чином, поетапно виконуючи завдання від репродуктивних до творчих для вивчення часових форм дієслова на онлайн платформі ESL Gold, студент першого курсу може додатково пратикуватися вживати часи та закріпити свої граматичні знання та навички. Можливість імплементувати цю онлайн-платформу як систему взаємопов'язаних організаційних та методичних особистісно орієнтованих заходів сприятиме досягненню ефективності цілей навчання та вдосконаленню індивідуалізації навчання іноземної мови у вузі.

Висновки до розділу 2

Діджиталізація освіти у сучасному глобалізованому світі вимагає як відповідної підготовки вчителя до використання інноваційних інформаційних технологій, так і здатності студентів працювати самостійно, особливо у процесі вивчення англійської мови. Сучасні онлайн-платформи стали ефективним

інструментом, який полегшує засвоєння знань з граматики англійської мови, робить навчання наочним, інтерактивним, комунікативно спрямованим, особистісно-орієнтованим та цікавим для студентів.

Онлайн-платформи дозволяють індивідуалізувати, диференціювати та інтенсифікувати вивчення граматики, виконують пізнавальну, розвиваючу, тренувальну, діагностичну та комунікативну функції, підвищують мотивацію та забезпечують стійкий зворотний зв'язок. Крім того, вони унаочнюють будь-яку інформацію у вигляді таблиць, схем або просто прикладів, надають аудіо- чи відео супровід до пояснень. Робота з онлайн платформами дозволяє швидко переключати увагу з одного виду завдання на інше, ставити конкретні цілі, спостерігати за динамікою самовдосконалення, виконувати завдання у зручний час та у зручному місці.

Наше дослідження зосереджене на використанні онлайн-платформи ESL Gold для формування граматичної компетентності студентів у процесі самостійної роботи. Вибір онлайн-платформи ESL Gold продиктований унікальною можливістю органічно вбудувати її у формат самостійної роботи студента 1 курсу, який вивчає граматику, оскільки контент даної платформи надає студентам можливість закріпити та покращити знання та навички застосування граматичних явищ, які вивчаються за програмою. Ми вважаємо, цю платформу доцільною для вищезазначеного завдання, оскільки вона є загальнодоступною, має зручний інтерфейс та навігаційну систему, пропонує користувачам зрозумілі пояснення з прикладами, різні форми презентації матеріалу (текстова, аудіо чи відео), різнорівневі завдання зі зворотним зв'язком та додаткові ресурси для більшості тем. Певним недоліком цієї платформи можна вважати те, що деякі теми з граматики у силабусі з основної іноземної мови для 1 курсу представлені більшим вибором матеріалу, ніж інші.

Розділ 3

ПРОБНЕ НАВЧАННЯ З МЕТОЮ ПЕРЕВІРКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ 1 КУРСУ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА ОСНОВІ ПЛАТФОРМИ ESL GOLD

3.0. Вступні зауваження

Третій розділ ґрунтується на проведенні пробного навчання для з'ясування ефективності використання платформи ESL GOLD для формування граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу у процесі самостійної роботи. Апробація проводилася серед студентів 111-113 груп на прикладі вивчення майбутніх часів, на матеріалі якої було проведено вхідний контроль знань студентів з цієї теми, а після вивчення теми на занятті та в процесі самостійної роботи на зазначеній платформі, було проведено вихідний контроль знань. Обидва типи контролю здійснювалися у формі тесту множинного вибору.

3.1. Підготовка та реалізація пробного навчання з перевірки ефективності організації самостійної роботи студентів 1 курсу для формування англomовної граматичної компетентності на основі платформи ESL GOLD

На етапі підготовки до проведення пробного навчання, щоб пересвідчитися в ефективності застосування платформи ESL GOLD в процесі самостійної роботи студентів 1 курсу для формування їх англomовної граматичної компетентності, було сформульовано мету, гіпотезу та завдання пробного навчання, визначено групи, у яких проводитиметься пробне навчання та підготовлено матеріали для проведення пробного навчання. Мета пробного навчання – перевірити дієвість та доцільність застосування матеріалів та вправ з

платформи ESL GOLD для формування англомовної граматичної компетентності студентів 1 курсу протягом самостійної роботи.

Спираючись на теоретичні передумови організації самостійної роботи для формування англомовної граматичної компетентності студентів, висуваємо таку гіпотезу пробного навчання: ефективність формування англомовної граматичної компетентності студентів 1 курсу значно зросте за умов закріплення знань, отриманих на заняттях з граматики, в процесі самостійного ознайомлення з поясненнями та прикладами на платформі ESL GOLD, які супроводжуються додатковими відео-поясненнями та вправами, рекомендованими до виконання, які спрямовані на розвиток як репродуктивних, так і продуктивних граматичних навичок.

Перевірка сформульованої вище гіпотези здійснювалась протягом асистентської практики з 24 жовтня по 7 листопада 2022 року в ході пробного навчання студентів 1 курсу спеціальності «Філологія» факультету іноземних мов Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича. У пробному навчанні взяло участь 50 студентів 111-113 груп: 18 студентів 111 групи, 15 студентів 112 групи та 17 студентів 113 групи. Оскільки асистентська практика тривала тільки 2 тижні, пробне навчання обмежувалося однією темою «*Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous*».

Перевірка гіпотези у ході пробного навчання потребує вирішення таких завдань:

- 1) проведення зрізу для визначення початкового рівня знань студентів про майбутні часи в англійській мові перед пробним навчанням;
- 2) визначення критеріїв оцінювання рівня сформованості англомовної граматичної компетентності;
- 3) аналіз результатів зрізу у групі щодо рівня сформованості необхідних знань та навичок використання майбутніх часів у студентів;
- 4) реалізація пробного навчання на основі алгоритму самостійної роботи студентів, описаної у п. 2.3 з використанням матеріалів та вправ з платформи

ESL GOLD для формування англомовної граматичної компетентності студентів 1 курсу на тему «Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous»;

5) з'ясування ефективності зазначеної методики шляхом проведення зрізу для визначення досягнутого рівня сформованості англомовної граматичної компетентності у ході самостійної роботи на платформі ESL GOLD;

6) інтерпретація результатів пробного навчання;

7) формулювання висновків щодо ефективності запропонованого комплексу заходів, спрямованих на формування англомовної граматичної компетентності студентів 1 курсу під час самостійної роботи.

Експериментальні матеріали для пробного навчання охоплюють:

1) відібрані з платформи ESL GOLD матеріали для самостійної роботи з метою формування англомовної граматичної компетентності на вищевказану тему (див. Додаток А);

2) зрізи у формі тестів множинного вибору для проведення перед та після пробного навчання (зразки тестів, що використовувалися для проведення зрізів, наведено у додатках Б і В);

Реалізація пробного навчання складалася з 3 етапів:

1) зріз з метою визначення початкового рівня сформованості англомовної граматичної компетентності на тему «Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous» перед пробним навчанням;

2) впровадження у навчальний процес розробленої методики для перевірки її ефективності;

3) зріз з метою визначення підсумкового рівня сформованості англомовної граматичної компетентності з вищезазначеної теми після проведення пробного навчання.

Розглянемо кожен етап докладніше. Перший етап – зріз перед проведенням пробного навчання – повинен був визначити граматичні знання студентами майбутніх часів в англійській мові, граматичні вміння розрізняти їх

та правильно вживати в контексті. Ми дотримувалися головної вимоги до контрольних зрізів, яка полягає в «їхній адекватності суті дослідження, що проводиться» [40, с. 60]. Тест складався з 15 запитань множинного вибору, які перевіряли знання студентів правил вживання майбутніх часів, наявних на платформі ESL GOLD. При складанні завдань для зрізу ми дотримувалися основних методичних рекомендацій до складання тестів:

- «адекватність інструкції формі і змісту завдання;
- логічна форма висловлювання у завданні;
- наявність у відповідях на завдання разом з правильними відповідями неправильних відповідей (дистракторів);
- єдині правила оцінювання відповідей» [44].

Усі учасники тестування перебували в однакових умовах – виконували тест одночасно протягом 10 хвилин. Результати оцінювання зрізу не оголошувалися студентам, щоб не демотивувати їх.

Після опису процедури проведення зрізу для початкового контролю знань, перейдемо до характеристики наступного етапу – реалізації пробного навчання. Оскільки метою нашого дослідження було формування англомовної граматичної компетентності в ході самостійної роботи студентів 1 курсу, основна частина пробного навчання відбувалася вдома під час самостійного виконання завдань на основі платформи ESL GOLD. На впровадження методики організації самостійної роботи відповідно до чинного силабусу з дисципліни «Основна іноземна мова» було відведено 5 годин [49], протягом яких студенти 1 курсу повинні були працювати за алгоритмом до теми № 5 у таблиці А.1 (див. Додаток А), який детальніше опишемо нижче:

- 1) студенти закріплюють знання про майбутні часи, отримані на занятті, перечитуючи пояснення та приклади вживання *Future Simple* [91]; *Future Continuous* [90]; *Future Perfect* [89]; *Future Perfect Continuous* [94];
- 2) потім студентам пропонується переглянути відео-пояснення, які допоможуть студентам краще розрізнити майбутні часи та інші часові

форми, які можуть позначати дії в майбутньому. Одне відео вказує на різницю між *Future Simple*, конструкцією *be going to* та *Future Continuous* [83], інше – порівнює вживання *Future Continuous*, *Future Simple*, *Present Continuous*, *Present Simple* [85];

3) останнім кроком студентів для подальшого закріплення матеріалу стає виконання вправ, за допомогою яких студенти мають можливість попрактикуватися відрізнити вживання майбутніх часів у контексті. У запропонованих на платформі ESL GOLD вправах студенти повинні заповнити пропуски відповідною часовою формою. Переважна більшість вправ сфокусована на розрізнення двох форм майбутнього часу, наприклад: *Future Simple* та конструкції *be going to* [105; 106; 107], *Present Simple* та *Future Simple* [108; 109], *Future Simple* та *Future Continuous* [110], *Future Simple* та *Future Perfect* [112], *Future Perfect* та *Future Perfect Continuous* [113; 114], *Future Continuous* та *Future Perfect Continuous* [115], а одна вправа потребує відрізнити чотири форми майбутніх часів *Present Simple*, *Future Simple*, *Present Continuous* та *Future Continuous* [111].

На наступному занятті студенти написали зріз для вихідного контролю знань ними правил використання майбутніх часів. Як і попередній зріз, цей проводився у формі тесту множинного вибору та складався з 15 запитань, які відображали правила, представлені на платформі ESL GOLD.

Отже, на етапі підготовки до пробного навчання ми визначили мету, гіпотезу та завдання пробного навчання, підготували матеріали для проведення пробного навчання і критерії оцінювання контрольних зрізів, а на етапі реалізації – проведено початковий контроль знань майбутніх часів у студентів-філологів 1 курсу, надано матеріали для самостійної роботи на платформі ESL GOLD та проведено вихідний контроль отриманих знань. У наступному підрозділі ми проаналізуємо результати пробного навчання, які продемонструють, наскільки ефективною є методика формування граматичної

компетентності студентів 1 курсу у процесі самостійної роботи на вищезазначеній платформі.

3.2 Інтерпретація результатів пробного навчання для перевірки ефективності формування англомовної граматичної компетентності в процесі самостійної роботи студентів 1 курсу на платформі ESL GOLD

На завершальному етапі пробного навчання порівнюємо результати початкового та вихідного контролю, які представлені у таблиці Г.1 Додатку Г, та зробимо висновки про результативність використання ресурсів онлайн платформи ESL GOLD в процесі самостійної роботи студентів 1 курсу з метою формування та удосконалення їх англомовної граматичної компетентності.

Відповідно до критеріїв оцінювання контрольних зрізів, у таблиці 3.1 представлені рівні сформованості граматичної компетентності студентів 1 курсу:

Таблиця 3.1

Критерії оцінювання рівня сформованості граматичної компетентності на основі тестування

Відсоток правильних відповідей студента	Кількість правильних відповідей студента	Оцінка	Рівень сформованості граматичної компетентності
90-100%	14-15	відмінно	високий
70-89%	11-13	добре	середній
50-69%	8-10	задовільно	достатній
0-50%	1-7	незадовільно	низький

Для зручності оцінювання тесту, який складався з 15 завдань з множинним вибором, ми спиралися на 100-відсоткову шкалу оцінювання, співставивши її зі шкалою оцінювання ECTS, яка є загальноприйнятою для

оцінки якості студентських досягнень: набравши 90-100 балів за курс, студент отримує оцінку «відмінно», 70-89 балів – оцінку «добре», 50-69 балів – оцінку «задовільно», нижче 50 балів – оцінку «незадовільно». Відповідно пропонуємо таку шкалу оцінювання тесту, за якою відповівши вірно на 90-100% запитань (14-15 запитань тесту), студент отримує оцінку «відмінно», а його рівень сформованості граматичної компетентності є високим та вирізняється оптимальними знаннями граматичного матеріалу, сформованими вміннями та навичками будувати, розпізнавати та аналізувати граматичні форми з огляду на їх структуру та значення, доречно використовувати в контексті.

За умови успішних відповідей на 70-89% запитань студент отримує оцінку «добре» та має середній рівень сформованості граматичної компетентності, який відзначається хорошими знаннями граматичного матеріалу, володінням уміннями вміннями будувати, розпізнавати та аналізувати граматичні форми, проте студенти припускаються незначної кількості (3-4) помилок при вживанні граматичних форм у контексті.

Достатній рівень сформованості граматичної компетентності притаманний студентам, які вірно відповіли на 50-69% запитань, та отримують оцінку «задовільно». Він характеризується задовільними знаннями граматичного матеріалу, вмінням правильно будувати й розпізнавати граматичні форми. Водночас недостатньо розвинені навички їх аналізу та доречного використання в контексті, внаслідок чого студенти припускаються значної кількості помилок (5-7).

Низькому рівню сформованості граматичної компетентності (0-50% правильних відповідей у тесті з оцінкою «незадовільно») властивий недостатній рівень знань граматичного матеріалу: у студентів відсутнє цілісне уявлення про співвідношення граматичних форм та їх значень; їхні відповіді характеризуються погано розвиненими уміннями і навичками практичного застосування знань.

Результати зрізів для встановлення рівня сформованості англомовної граматичної компетентності кожного студента 111-113 груп перед та після пробного навчання представлені у таблицях Г.1-Г.3 Додатку Г. Нижче у табл. 3.2 представлені дані про кількість студентів з певним рівнем граматичної до та після пробного навчання в кожній групі:

Таблиця 3.2

Рівні сформованості граматичної компетентності студентів відповідно до зрізів вхідного та вихідного контролю знань

Рівень сформованості граматичної компетентності	111 група		112 група		113 група		Разом	
	I	II	I	II	I	II	I	II
високий	1	2	0	0	2	2	3	4
середній	6	10	4	11	2	4	12	25
достатній	8	5	11	4	9	8	28	17
низький	3	1	0	0	4	3	7	4
Разом	18	18	15	15	17	17	50	50

** I – результати тесту вхідного контролю знань; II – результати тесту вихідного контролю знань.*

Отже, в рамках оцінювання початкового рівня знань студентів було отримано наступні показники: 3 студентів (6 %) мають високий рівень сформованості граматичної компетентності, 12 студентів (24 %) мають середній рівень, 28 студентів (56 %) – достатній рівень, 7 студентів (14 %) – низький (див. рис. 3.1):

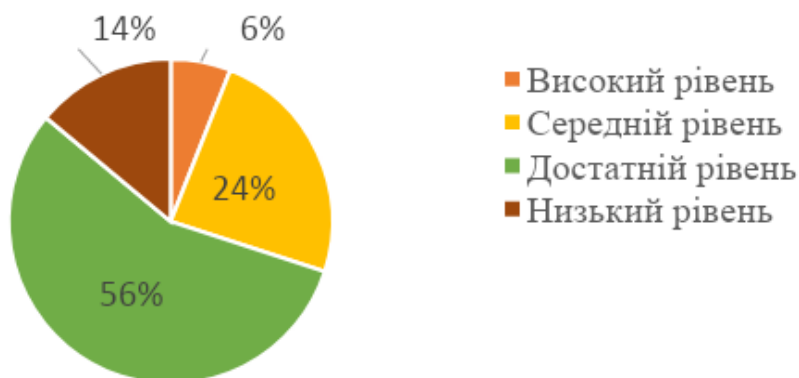

Рис. 3.1 Результати аналізу початкового рівня сформованості граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу

Перевірка тесту вихідного контролю знань студентів після пробного навчання показала, що кількість студентів з високим рівнем сформованості граматичної компетентності збільшилася до 4 (8 %), кількість студентів із середнім рівнем зросла вдвічі – 25 студентів (50 %), кількість студентів з достатнім рівнем зменшилася до 17 (34 %), а кількість студентів з низьким рівнем знизилася майже вдвічі – 4 студенти (8 %) (див. рис. 3.2):

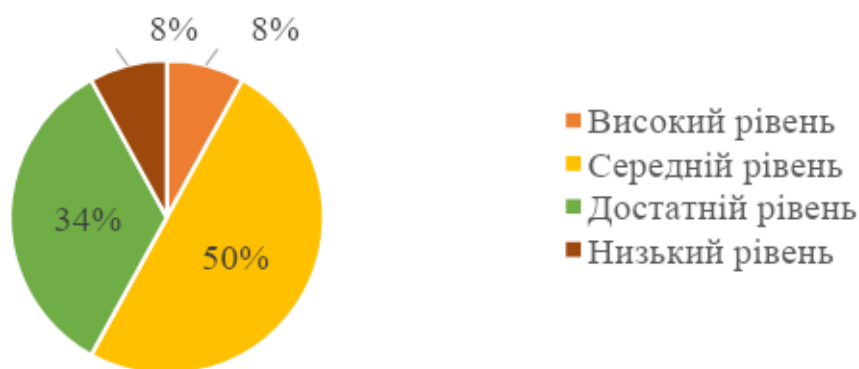

Рис. 3.2 Результати аналізу рівня сформованості граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу після пробного навчання

Загалом варто зазначити, що після пробного навчання кількість студентів з високим рівнем сформованості граматичної компетентності зросла тільки на 2 %, кількість студентів із середнім рівнем – на 26 %, в той час як кількість студентів з достатнім рівнем граматичної компетентності знизилася на 22 %, а кількість студентів з низьким рівнем знизилася майже вдвічі – з 14% до 8%.

кількість студентів з низьким рівнем – на 6%. Тобто можемо спостерігати позитивні зміни для усіх рівнів сформованості граматичної компетентності студентів 1 курсу: найменше зміни характерні для високого та низького рівнів, найбільше – для середнього. Можемо припустити, що динаміка змін була б значнішою, якби методика пробного навчання в процесі самостійної роботи студентів за допомогою онлайн-платформи ESL GOLD застосовувалася протягом довшого періоду часу.

Аналіз змін рівня сформованості англomовної граматичної компетентності студентів 1 курсу в кожній групі окремо відображено на рис. 3.3:

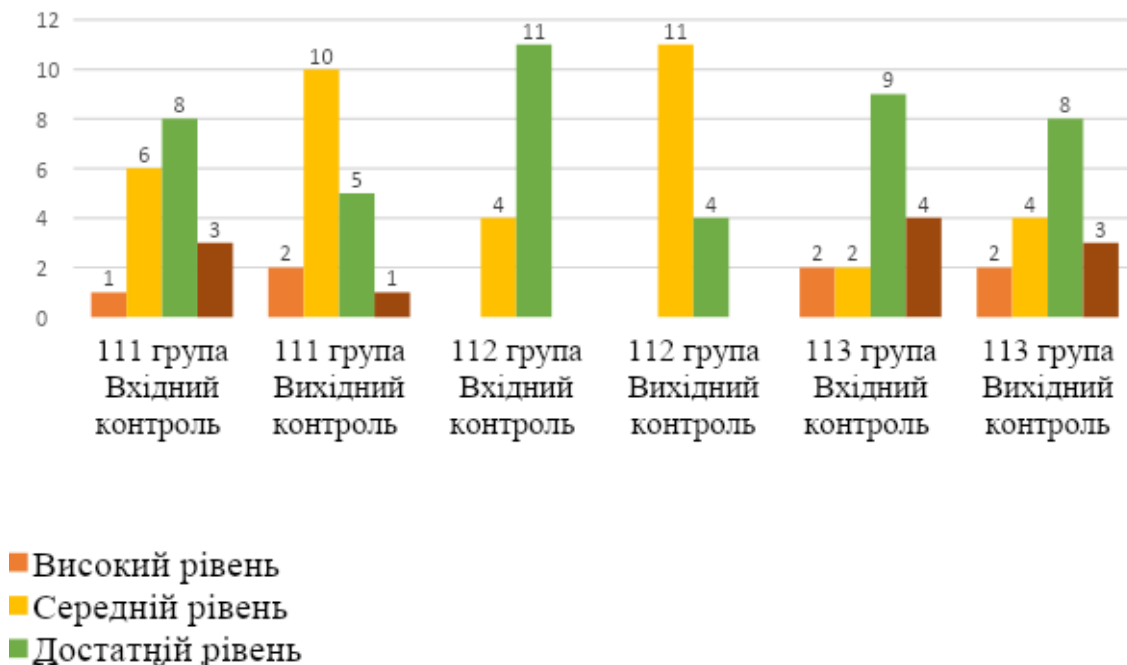

Рис. 3.3 Зміни рівня сформованості граматичної компетентності студентів 111-113 груп

Дані рис. 3.3 свідчать, що в усіх групах спостерігається тенденція до зростання кількості студентів із середнім рівнем сформованості граматичної компетентності та зменшення кількості студентів з достатнім рівнем. Найбільш значний приріст кількості студентів із середнім рівнем граматичної компетентності помітний в 112 групі (з 4 до 11 студентів), однак у цій групі не змінилася кількість студентів з високим рівнем граматичної компетентності (вони залишилися відсутніми). В 111 групі спостерігається незначне збільшення

кількості студентів з високим рівнем граматичної компетентності та зниження кількості студентів з низьким рівнем, суттєво побільшало студентів із середнім рівнем та поменшало – з достатнім рівнем. Найменші покращення рівнів сформованості граматичної компетентності виявилися в 113 групі, де кількість студентів з високим рівнем граматичної компетентності залишився на тому ж рівні, що до пробного навчання, у решті випадків свій рівень покращили 1-2 студентів.

Таким чином, в результаті пробного навчання в процесі самостійної роботи студентів-філологів 1 курсу на платформі ESL GOLD з метою опанування знаннями та навичками вживання майбутніх часів відбулось значне зростання кількості студентів із середнім рівнем сформованості граматичної компетентності (на 26 %) та зменшення кількості студентів із середнім рівнем (на 22%). Динаміка змін кількості студентів із високим та низькими рівнями сформованості граматичної компетентності були незначними (збільшилися на 2 % та знизилися на 6% відповідно).

3.3 Методичні рекомендації щодо організації формування граматичної компетентності студентів 1 курсу в ході самостійної роботи

Наприкінці дослідження після теоретичного аналізу проблеми та проведення пробного навчання, з огляду на отримані результати та досвід, доцільно сформулювати методичні рекомендації щодо формування англомовної граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу в процесі самостійної роботи.

1. Успішне оволодіння граматичною компетентністю в ході самостійної роботи потребує врахування її структури, яку складають граматичні знання та навички. Відповідно студенти повинні сформувати граматичні знання, які охоплюють визначення граматичних явищ, граматичні правила, граматичні категорії, а також способи утворення та трансформації відповідних граматичних

форм. Формування граматичних навичок починається зі сприйняття певної граматичної структури, автоматизації її розпізнавання та співвідношення з відповідним значенням (таким чином формується рецептивна граматична навичка), вдосконалюється у процесі інтерпретації та відтворення цієї структури під час виконання тренувальних вправ (формується репродуктивна граматична навичка) і завершується її вживанням в усних чи письмових висловлюваннях студентів, вибором відповідної форми згідно з комунікативним наміром або ситуацією спілкування (формується продуктивна граматична навичка). Отже, студенти спочатку засвоюють граматичні правила з платформи ESL GOLD, а потім роблять вправи на їх закріплення, поглиблюючи отримані знання та здобуваючи відповідні навички.

2. Різні типи вправ на онлайн-платформі дозволяють студентам автоматизувати граматичні навички, ідентифікуючи граматичні структури за зразком (формується рецептивна граматична навичка); обраючи правильну граматичну форму з переліку поданих форм; визначаючи, чи правильно вжито граматичну структуру (формується репродуктивна граматична навичка); відтворюючи певне граматичне явище в контексті; застосовуючи знання про граматичне явище в комунікативних ситуаціях (формується продуктивна граматична навичка).

3. Зміст самостійної роботи студентів-філологів 1 курсу з граматики визначається силабусом з дисципліни «Основна іноземна мова», поясненнями, прикладами, відео-матеріалами та вправами, представленими на платформі ESL GOLD. Формами представлення результатів самостійної роботи студентів можуть бути конспекти правил, складання власних прикладів на основі текстових і відео-пояснень з досліджуваної платформи та скріншоти виконаних вправ. Перевагами виконання вправ на платформі у процесі самостійної роботи є можливість унаочнення навчального матеріалу у вигляді таблиць та схем, наявність прикладів, змога робити вправи у зручний час і необмежену кількість разів, доки усі відповіді не будуть правильні, швидкий зворотний зв'язок.

4. Необхідною умовою ефективної організації самостійної роботи студентів є інструкції та інформаційні матеріали для самостійної роботи. У нашому дослідженні вони представлені у вигляді Таблиці А.1 Додатку А, де студенти 1 курсу знайдуть усі завдання, які потрібно зробити для кожної теми з граматики, які вони проходять у першому семестрі, та для успішного формування граматичної компетентності в ході самостійної роботи повинні здійснити 3 основні кроки: ознайомитися з правилами, переглянути відео-пояснення та виконати вправи. Перші два кроки формують граматичні знання та створюють основу для наступного формування граматичної навички шляхом автоматизації протягом виконання вправ.

5. Ефективність самостійної роботи для формування граматичної компетентності залежить від готовності студентів 1 курсу до самостійної роботи, мотивації до самостійного набуття знань, наявності необхідного обладнання для роботи на онлайн-платформі та доступності матеріалів. Перші дві умови більшою мірою залежать від індивідуальних психологічних особливостей студентів та зацікавленості, тому викладачу потрібно переконати їх, що розвиток граматичних знань та навичок відповідає інтересам та становить вагомую частину становлення філолога. Третя умова залежить від матеріально-технічного забезпечення студентів і викладач не може на неї вплинути, остання – є повністю гарантованою, тому що матеріали платформи ESL GOLD знаходять у вільному доступі.

6. Результативність оволодіння граматичним матеріалом в процесі самостійної роботи визначається рівнем розвитку навчальних стратегій студентів 1 курсу: загальних (аналізу та синтезу інформації, узагальнення та систематизація вивченого матеріалу), спеціальних (когнітивних – індукція та дедукція при виведенні правил, обґрунтування вживання граматичних явищ в контексті, зіставлення граматичних структур та категорій англійської мови з рідною мовою); метакогнітивних (планування та самоконтроль виконання завдань для самостійної роботи); стратегій запам'ятовування (візуалізація

граматичних явищ, класифікація, асоціативне запам'ятовування); компенсаторних стратегій (утворення граматичних структур по аналогії зі зразками).

Таким чином, з метою ефективної організації самостійної роботи студентів 1 курсу з оволодіння англомовною граматичною компетентністю варто брати до уваги всі описані вище чинники цього процесу. Запропонована методика забезпечує поетапність формування граматичної компетентності в умовах реалізації автономії студентів з використанням матеріалів та вправ платформи ESL GOLD. Очевидно, що мета ефективного розвитку граматичної компетентності студентів може бути досягнута, якщо створені умови для реалізації їх пізнавальної активності і вони відчують бажання користуватися набутими знаннями і сформованими навичками.

Висновки до розділу 3

Щоб пересвідчитися в ефективності запропонованої методики формування англомовної граматичної компетентності студентів 1 курсу за умови самостійного виконання завдань на онлайн-платформі ESL GOLD, було проведено пробне навчання 50 студентів-філологів 111-113 груп факультету іноземних мов Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Було визначено його мету, яка полягала у перевірці результативності формування англомовної граматичної компетентності студентів 1 курсу за умов закріплення граматичних знань та розвитку граматичних навичок в процесі самостійного ознайомлення з ресурсами для пояснення граматичного явища та виконання рекомендованих вправ на платформі ESL GOLD.

Завданнями пробного навчання були: проведення зрізів вхідного та вихідного контролю знань студентів; реалізація пробного навчання на основі матеріалів та вправ з платформи ESL GOLD; аналіз результатів зрізів на основі

визначених критеріїв оцінювання рівня сформованості англомовної граматичної компетентності; формулювання висновків та методичних рекомендацій щодо ефективності запропонованої методики.

Відповідно до поставлених завдань були визначені етапи проведення пробного навчання: 1) вхідний контроль знань студентів; 2) виконання студентами завдань для самостійної роботи; 3) вихідний контроль знань студентів.

Для оцінювання рівня сформованості граматичної компетентності (високого, середнього, достатнього та низького) до та після пробного навчання були складені контрольні зрізи у вигляді тестів та описані критерії оцінювання відповідно до кількості правильних відповідей.

Імплементація методики пробного навчання відбувалася на прикладі теми № 5 «Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous» із силабусу дисципліни «Основна мова», частиною якого є граматики англійської мови, та передбачала ознайомлення студентами 1 курсу з поясненнями та прикладами, поданими на платформі, перегляд відео-пояснень і виконання рекомендованих вправ до теми.

Аналіз результатів зрізів перед та після пробного навчання показав суттєве зростання кількості студентів першого курсу із середнім рівнем сформованості граматичної компетентності – на 26 %, та суттєве зниження кількості студентів з достатнім рівнем граматичної компетентності – на 22 %. Зміни кількості студентів з високим та низьким рівнем виявилися незначними: у першому випадку відбулося покращення тільки на 2 %, у другому – на 6%. На нашу думку, такі результати свідчать про доцільність застосування запропонованої методики самостійної роботи студентів на платформі ESL GOLD для вдосконалення їх англомовної граматичної компетентності.

ВИСНОВКИ

Граматична компетентність належить до фахових компетентностей студента-філолога та становить основу формування навичок продукування усного та письмового мовлення і сприйняття мовлення на слух. Вона охоплює знання граматичної системи мови, граматичної термінології та навички і вміння використовувати ці знання при формулюванні висловлювання. Відповідно можна виділити мовний (знання граматичних категорій частин мови, словотвору, синтаксису) та мовленнєво-комунікативний (навички та вміння застосовувати знання на практиці) компоненти граматичної компетентності.

Структура граматичної компетентності містить когнітивний (знання про граматичну будову мови), операційно-діяльнісний (навички використання граматичних засобів у процесі комунікації) та регулятивний (вміння подолати мовну інтерференцію; взаємодіяти в командах, в умовах міжкультурного спілкування або у певному соціокультурному контексті) складники.

Важливими психологічними передумовами успішного формування англійської граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу є сприятливий психологічний клімат у студентському колективі, врахування індивідуальних особливостей студентів, підвищення мотивації до вивчення граматики англійської мови, створення умов для саморозвитку, саморегуляції (розподіл обсягу навантаження, правильна організація режиму навчання та відпочинку) та самореалізації. До головних дидактичних принципів формування англійської граматичної компетентності відносимо усвідомлене формування граматичних навичок і вмінь; активність студентів; принципи проблемності, науковості, взаємозв'язку навчання та життя, систематичності і послідовності, наступності, новизни, індивідуалізації, поєднання диференційованого й інтегрованого навчання.

Все більшого значення для підготовки кваліфікованих та конкурентоспроможних фахівців набувають самоосвіта та самостійність,

відповідно необхідно розвивати навички самостійної роботи студентів. Це допоможе студентам вдосконалити навички самостійного пошуку інформацію, самоконтролю, критичного мислення, творчості, а також внутрішню мотивацію. Ефективна організація самостійної роботи потребує відповідних навчально-методичних засобів. Такими засобами за обставин зростаючої потреби сучасного студентства у візуалізації інформації та вимушеним дистанційним режимом роботи можуть стати інформаційні технології, які забезпечують автентичність навчальних матеріалів та стимулюють пізнавальний інтерес студентів. Окрім унаочнення, модернізація методів та форм організації освітнього процесу за допомогою інформаційних технологій сприяє мотивації набуття нових знань, індивідуалізації та варіативності процесу навчання, полегшує доступ до інформації та засвоєння знань, може бути інтерактивним та забезпечити швидкий зворотний зв'язок. Значне місце у вивченні іноземних мов сьогодні займають інтернет-ресурси, які поділяються на інформаційні, навчальні, діагностичні, тренувальні, імітаційні, моделюючі, інструментальні.

Наше дослідження формування граматичної компетентності у процесі самостійної роботи спирається на готовий граматичний контент онлайн-платформи ESL GOLD, яка є безкоштовною, без фіксованого часу проходження матеріалу. Відповідно її головними перевагами є доступність та можливість обирати власний темп роботи. Вона є інформаційним ресурсом, оскільки пропонує текстові та відео-пояснення граматичних явищ, та інтерактивним ресурсом, який демонструє користувачам помилки при виконанні вправ, надаючи можливість повторно виконати завдання, у якому було допущено помилку. Також її можна назвати сайтом-ресурсів, який пропонує посилання на додаткові джерела для вивчення і тренування певних граматичних структур. Вправи включають такі завдання: оберіть правильне слово або фразу з поданих варіантів, заповніть пропуски правильною формою, знайдіть та виправте помилки, з'єднайте частини речення і доповніть речення. Певним недоліком платформи вважаємо обмежену кількість ресурсів для

деяких тем з граматики, які студенти-філологи 1 курсу повинні вивчити відповідно до силабусу.

Формування англомовної граматичної компетентності в процесі самостійної роботи забезпечується поетапністю виконання таких дій: 1) копіювання граматичного явища за зразком; 2) відтворення граматичного явища; 3) самостійне застосування набутих граматичних знань та навичок; 4) творче застосування граматичних знань та навичок. Алгоритм самостійної роботи на онлайн-платформі ESL GOLD охоплює: 1) ознайомлення та пояснення та прикладами граматичної структури; 2) перегляд відео-пояснень; 3) виконання тренувальних вправ.

Перевірка ефективності запропонованої методики формування граматичної компетентності в ході самостійної роботи на вищеписаній онлайн-платформі здійснювалася у формі пробного навчання, яке охоплювало 4 стадії: 1) підготовка до його проведення; 2) власне реалізація; 3) констатація отриманих результатів та 4) їх інтерпретація.

На підготовчому етапі ми визначили мету, гіпотезу й завдання пробного навчання та підготували матеріали для його проведення. Перевірка гіпотези відбувалася з 24 жовтня по 7 листопада 2022 року протягом асистентської практики у 111-113 групах факультету іноземних мов Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича. Загалом учасниками пробного навчання стали 50 студентів. Асистентська практика тривала два тижні, тому самостійна робота студентів на онлайн-платформі ESL GOLD обмежувалася темою «*Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous*».

На етапі реалізації пробного навчання студенти-філологи 1 курсу написали зріз для визначення початкового рівня сформованості їх англомовної граматичної компетентності з вищевказаної теми; потім їм було запропоновано алгоритм самостійної роботи вдома; на наступному занятті вони написали зріз для встановлення вихідного рівня сформованості граматичної компетентності.

Обидва зрізи проводилися у формі тестів множинного вибору, які склалися з 15 завдань, що відображали правила вживання майбутніх часів в англійській мові.

Критерії оцінювання відповідно до кількості правильних відповідей у тесті дозволили з'ясувати рівні сформованості граматичної компетентності студентів до та після пробного навчання. Якщо студент правильно відповів на 90-100% запитань (14-15 запитань тесту), його рівень сформованості граматичної компетентності вважаємо високим, на 70-89% (11-13) запитань – середнім, 50-69% (8-10) запитань – достатнім, менше 50% запитань – низьким.

Аналіз результатів зрізу для виявлення вихідного рівня сформованості граматичної компетентності показав, що 6% студентів мали високий рівень, 24% – середній рівень, 56 % – достатній рівень, 14 % – низький рівень знань правил вживання майбутніх часів. Вихідний контроль знань студентів засвідчив, що кількість студентів з високим рівнем сформованості граматичної компетентності зросла до 8 %, із середнім рівнем – до 50 %, в той час як кількість студентів з достатнім рівнем знизилася до 34 %, з низьким рівнем – до 8 %. Отже, після пробного навчання кількість студентів із середнім рівнем граматичної компетентності зросла більше, ніж вдвічі, а кількість студентів з достатнім рівнем знизилася майже вдвічі. Однак кількість студентів з високим рівнем збільшилася тільки на 2 %, а кількість студентів з низьким рівнем зменшилася на 6%.

Таким чином, позитивна динаміка змін кількості студентів із середнім, достатнім та низьким рівнями сформованості граматичної компетентності студентів-філологів 1 курсу в процесі самостійної роботи на онлайн-платформі ESL GOLD вказує на ефективність запропонованої методики. Також можна припустити, що її регулярне застосування могло б суттєво збільшити кількість студентів з високим рівнем граматичної компетентності. Тому розробка методики формування інших фахових компетентностей студентів-філологів

(лексичної, фонетичної, синтаксичної) у процесі самостійної роботи на онлайн-платформах можуть стати перспективами подальших наукових розвідок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амеліна С. М. Методика формування граматичної компетенції майбутніх філологів. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць* / редкол.: І. Бех, Є. Голобородько, В. Олійник [та ін.]. Херсон, 2013. Вип. 19. С. 83-88.
2. Антошкіна Л. І. Компетентнісний підхід в сучасній освіті. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*, 2014, №3. С. 14-16.
3. Арістова Н. О. Комунікативна компетентність майбутніх філологів: сутність, зміст, структура. *Вісник Національного авіаційного університету*. Серія: Педагогіка, Психологія. 2017. № 11. С. 9-15.
4. Базелюк О.В. Формування цифрової культури педагогічних працівників у закладах професійної освіти. *Вісник післядипломної освіти*, № 6 (35). 2018. С. 23-35.
5. Баркасі В.В., Каленюк С.О., Коваленко О.В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів /За ред. С.О. Каленюк. Миколаїв, 2017. 192 с.
6. Биков В.Ю. Цифрова трансформація суспільства і розвиток комп'ютерно-технологічної платформи освіти і науки України. *Інформаційно-цифровий освітній простір України: трансформаційні процеси і перспективи розвитку*. Матеріали методологічного семінару 4 квітня 2019. Київ. С.20-26.
7. Буряк В. Самостійна робота як системоутворюючий елемент навчальної діяльності студентів. *Вища школа*, 2008. № 5. С. 10-24.
8. Вовк О.І. Сучасна стратегія формування англомовної граматичної компетенції у студентів-філологів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2008. № 27. С. 5-10.
9. Гальскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам : Лингводидактика и методика : [учеб. пособие для студ. лингв. ун-тов и

- фак. ин. яз. высш. пед. учеб. заведений]. М. : Издательский центр "Академия", 2004. 336 с.
10. Гич Г. М. «Кліпове» мислення молоді : друг чи ворог навчання? *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія». Серія : Педагогіка*. 2016. Т. 269. Вип. 257. С. 38-42.
11. Гулич М. М. Інтернет-ресурси у навчанні іноземної мови у вищій школі. *Загальна педагогіка та історія педагогіки*, 2021, С. 49-52.
12. Даниленко О. Самостійна робота з формування продуктивної граматичної компетентності майбутніх учителів у процесі навчання англійської мови після німецької. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : науковий журнал. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2020. № 3-4 (97/98). С. 12-26.
13. Довгань Л. Освітній потенціал інформаційних технологій в методиці вивчення іноземних мов. *Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України*: зб. наук. пр. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф. 14-16 вересня 2021 р. Вінниця, 2021. С. 149-154.
14. Євтушевська О. О. Самостійна робота студентів як спосіб формування професійних компетенцій. *Забезпечення якості вищої освіти : матеріали Всеукр. наук.-метод. конф.*, Одеса, 10-12 квіт. 2019 р. / Одес. нац. акад. харч. технологій ; ред. кол.: Б. В. Єгоров (голова) та ін. Одеса, 2019. С. 283-285.
15. Жиденко Д., Куліш О. Психологічні особливості студентів українських і зарубіжних навчальних закладів. *ЛОГОС. ОНЛАЙН*. 2020, № 15. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/2663-4139/article/view/6032> (дата звернення: 15.01.2022).
16. Задорожна І. Організаційні форми і засоби реалізації самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов. *Людинознавчі студії. Педагогіка*, 2013. Вип. 27. С. 59-72.

17. Зимняя И. А. Педагогическая психология: учеб. пособие. Ростов н/Д.: Феникс, 1997. 480 с.
18. Игнатова Е. Е. Психологические проблемы понимания текста современными школьниками. [Электронный ресурс]. URL: http://www.msu.ru/projects/amv/doc/171/v/4/h7_1_7_1_nim1_vgl6.pdf (дата звернення: 15.01.2022).
19. Ічанська Н. В., Дем'яненко В. О. Освітні інтернет ресурси та онлайн середовища в навчально-виховній діяльності викладача закладу вищої освіти. *Системи управління, навігації та зв'язку. Збірник наукових праць*. Полтава: ПНТУ, 2020. Т. 4 (62). С. 40-42.
20. Карпа І. Переваги застосування інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення англомовної компетенції студентів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2016. Вип. 16. С. 322-327.
21. Касаткіна О. В. До питання розвитку граматичної компетентності студентів на заняттях іноземної мови. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2011. Вип. 59. С. 52-55.
22. Коваленко В. К. Використання інформаційних технологій в системі вищої освіти. *Педагогіка вищої та середньої школи*, 2017. Вип. 1. С. 170-176.
23. Кожедуб Л. Г., Лалаян Н. С. Розвиток індивідуальної самоосвітньої компетентності у майбутніх філологів-германістів. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VIII (90), Issue: 222, 2020. С. 23-25.
24. Коряковцева Н.Ф. Автономия учащегося в процессе изучения иностранного языка и культуры. *Вестник МГЛУ: автономность в практике обучения иностранным языкам и культурам*. Вып. 461. М., 2001. С. 12-29.
25. Костенко І. Г. Використання Інтернет-ресурсів на уроках англійської мови. *Таврійський вісник освіти*. 2013. № 1 (41). С. 170-176.

26. Костенко О. В. Самостійна робота студентів в умовах особистісно-орієнтованого навчання та її інформаційно-методичне забезпечення при вивченні іноземної мови. *Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки* / Головний редактор Локарева Г.В. Запоріжжя: Запорізький національний університет, 2014. С. 52-61.
27. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі. К. : Знання, 2010. 424 с.
28. Кузьміна І.П. Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з іноземної мови. *Вісник НТУУ «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка* : збірник наукових праць. 2008. № 3(24). С. 186-190.
29. Кукла О. В. Нові інформаційні технології у навчанні англійській мові. *Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках іноземної мови* : тематичний збірник праць / Упоряд.: А. А. Волосюк; за заг. редакцією А. О. Лавренчука. Рівне: РОІППО, 2013. 29 с.
30. Лазарева Е.Н. Структура и содержание иноязычной грамматической компетенции у обучающихся учреждений высшего образования. *Идеи. Поиски. Решения: сборник статей и тезисов XIII Международной научно-практической конференции преподавателей, аспирантов, магистрантов, студентов*, Минск, 22 ноября 2019 г.; редкол.: Н. Н. Нижнева (отв. ред.) и др. Минск : БГУ, 2020. Т. III. С.69-74.
31. Ліщинська Л.Б. Використання інноваційних і традиційних технологій навчання у ВНЗ в умовах інформатизації освіти. *Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія*. Матеріали міжвузівського вебінару. 31 березня 2017 р. Вінниця. С. 56-60.
32. Малиновська Н.Я. Самостійна робота студентів як спосіб формування професійних компетенцій. *IX Международная научно-практическая Интернет-конференция «Наука в информационном пространстве»* (10-11 октября 2013 г. URL:

http://www.confcontact.com/2013-nauka-v-informatsionnom-prostranstve/pe3_malinovska.htm (дата звернення: 16.01.2022).

33. Малихін О. В. Організація самостійної навчальної діяльності студентів вищих педагогічних закладів: теоретико-методологічний аспект: [монографія]. Кривий Ріг: Видавничий дім, 2009. 307 с.
34. Марущак О.М. Поняття компетентності у педагогічній діяльності. *Креативна педагогіка*: [наук.-метод. журнал] / Академія міжнародного співробітництва з креативної педагогіки «Полісся». Житомир, 2016. Вип. 11. С. 97-108.
35. Мерзляков С.В. Место и роль формирования грамматической компетенции при автономном обучении иностранному языку. *Современные проблемы науки и образования*. 2014. № 4. URL: <http://www.scienceeducation.ru/pdf/2014/4/496.pdf> (дата звернення - 25.12.2021).
36. Мерзляков С.В. Формирование иноязычной грамматической компетенции обучающегося в основной школе. *Вестник ПГГПУ. Серия № 1. Психологические и педагогические науки*. 2016. №2-2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/formirovanie-inoazychnoy-grammaticheskoy-kompetentsii-obuchayuschegosya-v-osnovnoy-shkole> (дата звернення: 14.01.2022).
37. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика : підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О.Б., Бориско Н.Ф., Борецька Г.Е. та ін./ за загальн. ред. С.Ю. Ніколаєвої. К. : Ленвіт, 2013. 590 с.
38. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах : підручник / Панова Л. С. , Андрійко І. Ф. , Тезікова С. В. та ін. К. : ВЦ «Академія», 2010. 328 с.

- 39.Нагрибельна І. А. Самостійна робота в системі підготовки майбутніх учителів початкових класів до навчання української мови: [монографія]. Херсон, 2016. 348 с.
- 40.Ніколаєва С. Ю. Методи та організація сучасних досліджень з методики навчання іноземних мов і культур: Навч.-метод. посібник для студентів магістратури та аспірантури. Київ : Видавничий центр КНЛУ, 2019. 136 с.
- 41.Овсієнко Л. М. Компетентнісний підхід до навчання: теоретичний аналіз. *Педагогічний процес: теорія і практика*, 2017, № 2. С. 82-87.
- 42.Олексенко В. П. Самостійна робота студента-філолога як складова його професійної підготовки. *Акмеологія – наука XXI століття*: матеріали IV Міжнар. наук.-практ. конференції, 30 трав. 2014 року. Київ : Київський ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. С. 301-312.
- 43.Орловська Л. К. Формування граматичної компетенції в усному мовленні на засадах інтегрованого навчання у майбутніх учителів англійської мови : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02. «Теорія та методика навчання : Германські мови» / Л. К. Орловська. Київ, 2010. 23 с.
- 44.Пасіхов Ю. Методичні рекомендації для розробників тестових завдань. URL: https://disted.edu.vn.ua/media/dlia_rosrobnuviv_testiv.pdf (дата звернення 14.10.22).
- 45.Психологічна характеристика сучасного студентства. URL: <https://www.udau.edu.ua/ua/departments/viddili/psixologichna-sluzhba-universitetu/kalejdoskop/psixologichna-xarakteristika-suchasnogo-studentstva.html> (дата звернення: 15.01.2022)
- 46.Психологічні особливості студентського віку. На допомогу кураторам. Вип. 3 / [укладачі : Л. М. Яворовська, Р. Ф. Камишнікова, О. Є. Поліванова, С. Г. Яновська, С. М. Куделко]. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. 88 с.

47. Романишин І. Використання Інтернет ресурсів Британської Ради з метою контролю та самоконтролю у навчанні англійської мови. URL : <http://194.44.152.155/elib/local/676.pdf> (дата звернення: 10.04.2022).
48. Рускуліс Л. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін : дис. ... д-ра пед. наук : Спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання (українська мова)». Херсон, 2019. 544 с.
49. Силабус навчальної дисципліни «Основна іноземна мова» URL: http://english.chnu.edu.ua/?page_id=4749&lang=uk (дата звернення 15.09.2022).
50. Січкаренко К. О. Розвиток цифрових освітніх платформ та поширення цифрових компетенцій в освіті. *Ефективна економіка*, 2018. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6792> (дата звернення: 07.05.2022).
51. Сопіт О. Формування англомовної граматичної компетентності в умовах самостійної роботи студентів 1-го курсу на он-лайн платформі ESL Gold. *Магістерські студії*. Вип 3. Чернівці: ЧНУ, 2022. С.
52. Сопіт О. Формування граматичної компетентності студентів у процесі самостійної роботи на платформі ESL Gold. *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету* (12-14 квітня 2022 року). Факультет іноземних мов. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. С. 255-256.
53. Співачук В., Іконнікова М. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології в навчальному процесі ЗВО. *Наукові інновації та передові технології*, 2022, 9 (11). С. 220-232.
54. Стеченко Т. О. Методичні принципи формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів. *Вісник Житомирського державного педагогічного університету*. Житомир : Вид. центр ЖДПУ, 2003. Вип. 12. С.121-124.

- 55.Стеченко Т. О. Формування професійно орієнтованої англомовної граматичної компетенції майбутніх філологів : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.02. «Теорія та методика навчання : Германські мови». Київ, 2004. 23 с.
- 56.Стогній І. В. Організація самостійної роботи студентів під час вивчення іноземних мов у закладах вищої освіти. *Стратегія розвитку України: фінансово-економічний та гуманітарний аспекти: матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції*. Київ: «Інформаційно-аналітичне агентство», 2019. С. 548-550.
- 57.Тарнопольський О.Б., Кабанова М.Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі: підручник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.
- 58.Ткачук Т. М. Психофізіологічне забезпечення навчальної діяльності студентів як умова підтримання їхнього фізичного та психічного здоров'я. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами Збірник наукових праць*. Київ: Університет «Україна», 2007. № 3(5). С.210-217.
- 59.Толмач М. Цифрові технології в освіті: можливості й тенденції застосування. Цифрова платформа: інформаційні технології в соціокультурній сфері. Київ: Видавничий Центр КНУКіМ, 2021. Том 4 № 2. С. 159-171.
- 60.Толочко С.В. Вимоги цифрового суспільства до компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Інноваційна педагогіка*, № 12(2), 2019. С.178-181.
- 61.Тригуб І. П. Формування граматичної компетенції у студентів немовних спеціальностей ВНЗ у процесі вивчення англійської мови. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*, 2014. Вип. 10(2), С. 74-77.

62. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. К.: «Академвидав», 2006. 352 с.
63. Цвид-Гром О., Носенко М., Резнік В., Боньковський О. Організація самостійної роботи студентів в умовах дистанційного навчання іноземних мов у закладах вищої освіти. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, вип. 38, Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2021. С. 236-250.
64. Черевко О. В. Компетентнісний підхід як методологічна основа формування лідерських якостей особистості. *Наукові записки кафедри педагогіки*, 2018. 1(43), 443-454.
65. Чорненький Я.Я., Чорненька Н.В., Рибак С.Б. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента: Навч. посібник. К.: Професіонал. 2006. 208 с.
66. Якимчук Н. В. *Дидактичні та методичні принципи формування англомовної граматичної компетентності майбутніх філологів у процесі інтерактивного навчання. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Педагогічні науки*. Житомир, 2014. Вип. 1(73). С. 159-165.
67. Bassegy M. Action research for improving educational practice. *Teacher research and school improvement: Opening doors from the inside*, 1998. P. 93-108.
68. Clark J. S., Porath S., Thiele J., Jobe M. Action Research. Kansas: New Prairie Press, 2020. 129 с.
69. Dudeney G., Hockly N. How to Teach English with Technology / ed. J. Harmer. Harlow: Pearson Education Limited, 2007. 192 p.
70. Halim T., Wahid R., Halim, S. Challenges of Teaching and Learning Grammar in Online Classes At The Tertiary Level. *ELT Forum: Journal of English Language Teaching*, 10(3), 2021. 212-221. URL: <https://doi.org/10.15294/elt.v10i3.47970> (дата звернення: 07.05.2022).

71. Harrity E. M. Incorporating Effective Grammar Instruction into The Classroom. Honors Program Theses. University of Northern Iowa, 2012. 27 p.
72. Kemmis S., McTaggart R. Participatory action research: Communicative Action and the Public Sphere. *Handbook of Qualitative Research* / eds. Denzin N., Lincoln Y. London: Sage Publications Ltd., 2000. P. 559-603.
73. Koshy V. Action research for improving educational practice: A step-by-step guide. London: Sage publications Ltd, 2010. 159 c.
74. Kruk M. The Use of Internet Resources and Browser-Based Virtual Worlds in Teaching Grammar. *Teaching English with technology*, 14, 2014. P. 51-66.
75. Pawlak M. The Role of Autonomy in Learning and Teaching Foreign Language Grammar. *Autonomy in Second Language Learning: Managing the Resources. Second Language Learning and Teaching*. Cham: Springer, 2017. P. 3-19.
76. Perrin R. Grammar on the Information Superhighway: Proceed with Caution. *The English Journal*, 2003. 92(3). P. 80.
77. Safitri I. N., Lestari P. Y. Optimizing Learning Management System to Teach English Grammar. *Education And Linguistics Knowledge Journal (EDULINK)*, 3(1), 2021. P. 51-61.
78. Summerhays E. M. Technology Based Grammar Instruction. Dissertations and Theses. University of Northern Iowa. 2020. 72 p.
79. Yurko N., Vorobel M. Learning English Grammar Online: The Main Resources. Репрезентація освітніх досягнень, мас-медіа та роль філології у сучасній системі наук: колективна монографія (1-е вид.). / під ред. Каплак В.Г. Вінниця: Європейська наукова платформа, 2021. С. 116-123.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

80. Describing Action in Progress. URL: https://eslgold.com/writing/describing_action/ (дата звернення: 15.08.2022).

- 81.ESL GOLD. Improve Grammar. URL: <https://eslgold.com/improve-grammar/> (дата звернення: 10.05.2022).
- 82.ESLgold.com Present Progressive Tense Video. URL: <https://youtu.be/djYv-O9p35g> (дата звернення: 15.08.2022).
- 83.ESLgold.com Simple Future Tense Video. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=w10ConOeJTM> (дата звернення: 15.10.2022).
- 84.ESLgold.com Simple Present Tense Video. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=RBehOaCLcQ0> (дата звернення: 12.08.2022).
- 85.Free English Lessons: Future Progressive Tense. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZHnsg_MCjvg (дата звернення: 15.10.2022).
- 86.Free English Study. URL: <http://free-english-study.com/home/grammar-index.html> (дата звернення 15.09.2022).
- 87.Free Online English Lessons & ESL / EFL resources. URL: <http://www.englishpage.com/index.html> (дата звернення 15.09.2022).
- 88.Frequency Adverbs. URL: https://eslgold.com/grammar/frequency_adverbs/ (дата звернення: 29.08.2022).
- 89.Future Perfect. URL: https://eslgold.com/grammar/future_perfect/ (дата звернення: 21.10.2022).
- 90.Future Progressive. URL: https://eslgold.com/grammar/future_progressive/ (дата звернення: 21.10.2022).
- 91.Future Simple Tense. URL: https://eslgold.com/grammar/simple_future/ (дата звернення: 21.10.2022).
- 92.How to Learn English: Action and Status Verb Pairs. URL: https://www.youtube.com/watch?v=d7DUQ0zjPKs&list=PL3_m7ypS2gqyRH_SJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=33 (дата звернення: 29.08.2022).

93. How to Learn English: Non action verbs. URL: https://www.youtube.com/watch?v=Cn9tIRUI5IM&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=14 (дата звернення: 29.08.2022).
94. Less Common Tenses. URL: https://eslgold.com/grammar/less_common_tenses/ (дата звернення: 21.10.2022).
95. Non-Action Verbs. URL: https://eslgold.com/grammar/nonaction_verbs/ (дата звернення: 29.08.2022).
96. Present Progressive Tense. URL: https://eslgold.com/grammar/present_progressive/ (дата звернення: 15.08.2022).
97. Present Simple Verbs. <http://a4esl.org/q/h/lb/psv.html> (дата звернення: 12.08.2022).
98. Sample Present Tense. URL: https://eslgold.com/writing/sample_present/ (дата звернення: 12.08.2022).
99. Self-Study Grammar Quizzes. URL: <http://a4esl.org/q/h/grammar.html> (дата звернення 15.09.2022).
100. Simple Present Tense. URL: https://eslgold.com/grammar/simple_present/ (дата звернення: 12.08.2022).
101. Speaking Situations: Simple Sentences. URL: https://eslgold.com/speaking-4/ss_simple_sentences/ (дата звернення: 12.08.2022).
102. SS Talking Here Now. URL: https://eslgold.com/speaking-4/ss_talking_here_now/ (дата звернення: 15.08.2022).
103. Verb Tense Exercise 1 Simple Present and Present Continuous. URL: <http://www.englishpage.com/verbpage/verbs1.htm> (дата звернення: 15.08.2022).

104. Verb Tense Exercise 2 Simple Present and Present Continuous. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs2.htm> (дата звернення:
15.08.2022).
105. Verb Tense Exercise 18 Will and Be Going To. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs18.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
106. Verb Tense Exercise 19 Will and Be Going To. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs19.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
107. Verb Tense Exercise 20 Will and Be Going To. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs20.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
108. Verb Tense Exercise 21 Simple Present and Simple Future. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs21.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
109. Verb Tense Exercise 22 Simple Present and Simple Future. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs22.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
110. Verb Tense Exercise 23 Simple Future and Future Continuous. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs23.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
111. Verb Tense Exercise 24 Simple Present, Simple Future, Present Continuous,
and Future Continuous. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs24.htm> (дата звернення:
21.08.2022).
112. Verb Tense Exercise 25 Simple Future and Future Perfect. URL:
<http://www.englishpage.com/verbpage/verbs25.htm> (дата звернення:
21.08.2022).

113. Verb Tense Exercise 26 Future Perfect and Future Perfect Continuous.
URL: <http://www.englishpage.com/verbpage/verbs26.htm> (дата звернення: 21.08.2022).
114. Verb Tense Exercise 27 Future Perfect and Future Perfect Continuous.
URL: <http://www.englishpage.com/verbpage/verbs27.htm> (дата звернення: 21.08.2022).
115. Verb Tense Exercise 28 Future Continuous and Future Perfect Continuous.
URL: <http://www.englishpage.com/verbpage/verbs28.htm> (дата звернення: 21.08.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Матеріали онлайн-платформи ESL GOLD для формування граматичної компетентності студентів 1 курсу у процесі самостійної роботи

Тип матеріалу для самостійної роботи	Посилання на інтернет-джерело з онлайн-платформи ESL GOLD
Тема 1.	Present Simple/Present Continuous. Present Perfect/ Present Perfect Continuous
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/simple_present/ https://eslgold.com/grammar/present_progressive/ https://eslgold.com/grammar/present_perfect/ https://eslgold.com/grammar/present_perfect_progressive/ https://eslgold.com/grammar/nonaction_verbs/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=RBehOaCLcQ0 https://youtu.be/djYv-O9p35g https://eslgold.com/wks-index-grammar/?ez_vid=d7b1f2f73dc620f1e0ef45bc513ac39ed00be87&ez_vpid=4&ez_vpi=30#ezoic-pub-video-placeholder-4 https://www.youtube.com/watch?v=Cn9tIRUI5IM&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=14 https://www.youtube.com/watch?v=d7DUQ0zjPKs&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=33 https://www.youtube.com/watch?v=BIcMkgmrIck&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR
Вправи	http://a4esl.org/q/h/lb/psv.html https://eslgold.com/speaking-4/ss_simple_sentences/ https://eslgold.com/speaking-4/ss_talking_here_now/ http://www.englishpage.com/verbpage/verbs1.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs2.htm http://a4esl.org/q/h/9704/bd-for-since.html http://www.englishpage.com/verbpage/verbs8.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs7.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs9.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs10.htm

Продовж. табл. А.1

Тема 2.	Noun. Number. Possessive Case
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/count_noncount_nouns/ http://www.chompchomp.com/terms/noncountnoun.htm https://eslgold.com/grammar/singular_plural/ https://eslgold.com/grammar/collective_nouns/ https://eslgold.com/grammar/possessives/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=NJV77ifxD1w&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=16 https://www.youtube.com/watch?v=UcsCjUj4XAY https://www.youtube.com/watch?v=i5ivmYZDPeY&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=26 https://www.youtube.com/watch?v=iXcZ5RUCZWo https://www.youtube.com/watch?v=hkTtKpVZVVg https://www.youtube.com/watch?v=RysyAaiSmGk&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=37 (1:19-2:07)
Вправи	http://a4esl.org/q/j/ck/ch-countnouns https://eslgold.com/speaking-4/count_non_count/ http://a4esl.org/q/h/vf004-bp.html http://a4esl.org/q/h/vm/plurals.html
Тема 3.	Past Simple/ Past Continuous. Past Perfect/ Past Perfect Continuous
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/simple_past/ https://eslgold.com/writing/sample_past/ http://free-english-study.com/grammar/irregular-verbs.html https://eslgold.com/grammar/used_to/ https://eslgold.com/grammar/past_progressive/ https://eslgold.com/grammar/past_perfect/ https://eslgold.com/grammar/less_common_tenses/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=47j3Pylqyew https://www.youtube.com/watch?v=SSwNXsWFFcg&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=17 https://www.youtube.com/watch?v=lsLZSMGE998&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=12 https://www.youtube.com/watch?v=v_J8PZy4UeM https://www.youtube.com/watch?v=TZkPIMFVnIA
Вправи	https://eslgold.com/grammar/simple_past/ https://eslgold.com/speaking-4/ss_talking_past_actions/ http://www.englishpage.com/verbpage/verbs3.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs4.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs5.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs6.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs11.htm

Продовж. табл. А.1

	http://www.englishpage.com/verbpage/verbs12.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs13.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs14.htm
Тема 4.	The Indefinite Article. The Definite Article
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/article-page/ https://eslgold.com/grammar/articles/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=vmqGGzBmRds https://www.youtube.com/watch?v=s_MpSKtRHyY&list=PL3_m7ypS2ggyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=46 https://www.youtube.com/watch?v=zI5a1v-Pm-0&list=PL3_m7ypS2ggyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=31
Вправи	http://a4esl.org/q/h/mc001-ck.html http://a4esl.org/q/h/mc008-ld.html
Тема 5.	Future Simple/ Future Continuous. Future Perfect/ Future Perfect Continuous
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/simple_future/ https://eslgold.com/grammar/future_progressive/ https://eslgold.com/grammar/future_perfect/ https://eslgold.com/grammar/less_common_tenses/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=w10ConOEJTM https://www.youtube.com/watch?v=ZHnsg_MCjvg
Вправи	http://www.englishpage.com/verbpage/verbs18.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs19.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs20.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs21.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs22.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs23.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs24.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs25.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs26.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs27.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs28.htm
Тема 6.	Adjectives. Adverbs. Degrees of Comparison
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/adjectives/ https://eslgold.com/grammar/adverbs/ https://eslgold.com/grammar/frequency_adverbs/ https://eslgold.com/grammar/comparatives/ https://eslgold.com/grammar/adjective_order/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=QyGyS8yO8PE&list=PL3_m7ypS2ggyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=48 https://eslgold.com/change-adj-2-adv/

	https://www.youtube.com/watch?v=kfp_rlYCqsw&t=29s <i>Продовж. табл. А.1</i>
	https://www.youtube.com/watch?v=F-5l292l5vk https://www.youtube.com/watch?v=ar1ZhZ2iPuU https://www.youtube.com/watch?v=k3yO0KoS7hk https://www.youtube.com/watch?v=MsXr4wOPcjc
Вправи	http://a4esl.org/q/h/vm/compsup.html
Тема 7.	Personal, Possessive, Reflexive, Reciprocal, Demonstrative, Interrogative, Conjunctive, Indefinite, Negative pronouns
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/pronouns/ https://eslgold.com/grammar/this_that/ https://eslgold.com/grammar/some_any/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=F8nuBRah1OI https://www.youtube.com/watch?v=RysyAaiSmGk&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=37 (0:00-1:19) https://www.youtube.com/watch?v=HHfkAq8-CKs https://www.youtube.com/watch?v=izBkT9vByPI
Вправи	http://a4esl.org/q/h/vc-pronouns-lb.html http://a4esl.org/q/h/9901/jd-pronouns.html http://a4esl.org/q/h/vm/pronouns.html http://a4esl.org/q/h/vm/someanyno.html
Тема 8.	Present Simple/ Present Continuous Passive. Present Perfect/ Present Perfect Continuous Passive
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/passive_voice/ http://www.englishpage.com/verbpage/activepassive.html
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=JPggkCy8eVA https://www.youtube.com/watch?v=78qOa-bkosU
Вправи	http://a4esl.org/q/h/vm/active-passive.html
Тема 9.	Past Simple/ Past Continuous Passive. Past Perfect/ Past Perfect Continuous Passive
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/passive_voice/ http://www.englishpage.com/verbpage/activepassive.html
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=JPggkCy8eVA
Вправи	http://a4esl.org/q/h/vm/active-passive.html
Тема 10.	Defining pronouns/ Quantifiers
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/quantifiers/ https://eslgold.com/grammar/subject_verb_agreement_quantifiers/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=T-dFFjX7i6Q
Вправи	http://a4esl.org/q/h/lb/littlefew.html

	http://a4esl.org/q/h/lb/how.html
	<i>Продовж. табл. А.</i>
Тема 11.	Prepositions of place/movement
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/prepositions_location/ https://eslgold.com/grammar/in_on_at/ https://eslgold.com/adverbs_prepositions/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=BQ2lO7oNOZA&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=12 (0:00-2:45) https://www.youtube.com/watch?v=XIR-B9MZZyW&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=79
Вправи	https://eslgold.com/speaking-4/talking_about_locations/ http://a4esl.org/q/j/ni/fb-prepositions.html
Тема 12.	Future Simple/ Future Continuous Passive
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/passive_voice/ http://www.englishpage.com/verbpage/activepassive.html
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=JPggkCy8eVA
Вправи	http://a4esl.org/q/h/vm/active-passive.html
Тема 13.	Prepositions of time / agent and instrument
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/in_on_at/ https://eslgold.com/grammar/prepositions_time_words/
Відео-пояснення	https://www.youtube.com/watch?v=BQ2lO7oNOZA&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=12 (2:46-6:00) https://www.youtube.com/watch?v=q5i7WLLiemY&list=PL3_m7ypS2gqyRHSJ2scNQs0MIBew_S1tR&index=81
Вправи	http://a4esl.org/q/h/lb/atonintime.html http://a4esl.org/q/j/ni/fb-prepositions.html
Тема 14.	Revision
Пояснення та приклади	https://eslgold.com/grammar/correct_verb_tense/ https://eslgold.com/grammar/using_time_expressions/
Вправи	http://a4esl.org/q/h/9807/cg-verbchoice.html http://www.englishpage.com/verbpage/verbs15.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs16.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs17.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs24.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs29practicetest.htm http://www.englishpage.com/verbpage/verbs30finaltest.htm

Додаток Б**Зріз для визначення початкового рівня знань студентів про майбутні часи в англійській мові, проведений перед пробним навчанням**

Name & Surname _____

Future Tenses Incoming Quiz

Choose the correct future form to fill in the gaps, underline it:

1. Maybe we _____ out for dinner tonight.

are going

will go

will be going

will have gone

2. I am sure he _____ this competition.

will win

is going to win

will be winning

will have won

3. At 2 o'clock tomorrow I _____ lunch with my date.

will have had

will have

will be having

have

4. By Friday night we _____ the preparations for the big family picnic.

will finish

will have finished

will have been finishing

will be finishing

5. The trains _____ at 7:30 sharp.

arrives

is arriving

will arrive

is going to arrive

6. Timothy _____ his driving test next Monday.

will take

is taking

will have taken

takes

7. Don't get up. I _____ the door.

am opening

will open

will be opening

am going to open

8. When I _____ to London, I'll give you a call.

get

am getting

will get

will have gotten

9. In 5 years time I _____ from university and I'll be able to earn some money at last.

will have graduated

will be graduating

will graduate

am graduating

10. Barcelona _____. They're three nil up already.

will have won

are going to win

will win

will be winning

11. Just think! This time next week we _____ the sea and the sun in Greece.

will enjoy

are going to enjoy

will be enjoying

will have been enjoying

12. I think it _____ tomorrow so we can't go to the beach.

won't rain

is raining

will rain

isn't raining

13. I have three days off next week. I _____ my mother.

will visit

will have visited

visit

am going to visit

14. The clouds are really dark. It _____.

will snow

will be snowing

is snowing

is going to snow

15. I'm starving! I'm not doing anything until I _____ something to eat.

am going to have

have had

will have

will have had

Clues:

1. Will go

2. Will win
3. Will be having
4. Will have finished
5. Arrives
6. Is taking
7. Will open
8. Get
9. Will have graduated
10. Are going to win
11. Will be enjoying
12. Will rain
13. Am going to visit
14. Is going to snow
15. Have had

Додаток В

**Зріз для визначення досягнутого рівня сформованості англomовної
граматичної компетентності у ході самостійної роботи на платформі ESL**

GOLD

Name & Surname _____

Future Tenses Final Quiz

Choose the correct future form to fill in the gaps, underline it:

1. After Kate _____ her degree, she wants to travel.

will finish

will have finished

finishes

is finishing

2. By the time I go out tonight I _____ my essay for Linguistics exam.

will finish

have finished

will have finished

finish

3. The film _____ at eight, so I'll meet you at the cinema at 7.45.

is starting

starts

will start

is going to start

4. Until you learn all the tense forms, you _____ your ability to speak English.

haven't improved

aren't improving

don't improve

won't improve

5. I'll call my mother as soon as I _____ my phone.

will find

found

find

will have found

6. When I go and see my family doctor this afternoon I _____ him to examine my knee.

will ask

asked

will have asked

ask

7. My vacation is next month. I _____ a one-week trip to the mountains.

am planning

have planned

will plan

will be planning

8. Look at those clouds! It _____.

is raining

is going to rain

will rain

will be raining

9. What _____ this weekend?

will you do

are you going to do

will you have done

will you have been doing

10. I haven't got any plans for the weekend. I _____ at home.

will probably stay

am going to stay

stay

will be staying

11. Do you think you _____ before you're sixty?

are you going to retire

will retire

are retiring

will have be retiring

12. By the time I retire, I _____ here for twenty years.

will have been working

will be working

am working

will work

13. You can pick up your car on Friday. We _____

will fix it then

will be fixing it then

will have fixed it by then

will fix it then

14. Don't ask me for the results tomorrow. I _____ the research

will still be doing

will have done

will do

will have been doing

15. This time next week I _____ on the beach in Thailand.

will sunbathe

will be sunbathing

will have sunbathed

will have been sunbathing

Clues:

1. finishes
2. I will have finished
3. starts
4. won't improve
5. find
6. will ask
7. am planning
8. is going to rain
9. are you going to do
10. will probably stay
11. will retire
12. will have been working
13. will have fixed it by then
14. will still be doing
15. will be sunbathing

Додаток Г

Результати написання зрізів учасниками пробного навчання

Таблиця Г.1

Результати тестів вхідного та вихідного контролю студентів 111 групи

Учасник пробного навчання	Результат вхідного контролю знань (к-сть правильних відповідей)	Результат вихідного контролю знань (к-сть правильних відповідей)
Андріуца Ліза	3	5
Б`яс Юлія	9	10
Бардашевська Лілія-Соломія	9	12
Веренко Єлизавета	10	10
Гедзик Валентина	7	9
Горяк Евеліна	15	14
Дурнас Марія	10	12
Ісарук Ліана	13	13
Коркішко Софія	11	13
Костишина Вероніка	13	14
Кушнір Анастасія	8	12
Селезень Катерина	8	10
Сліпець Дарія	6	9
Торська Тетяна	12	13
Торська Юлія	11	12
Усова Вікторія	9	11
Шершень Римма	10	12
Шотропа Богдана	11	13

Таблиця Г.2

Результати тестів вхідного та вихідного контролю студентів 112 групи

Учасник пробного навчання	Результат вхідного контролю знань (к-сть правильних відповідей)	Результат вихідного контролю знань (к-сть правильних відповідей)
Бабин Анастасія	10	13
Брозинська Оксана	9	9
Бузумурга Анастасія	9	11
Гуменюк Ілона	9	13
Давидок Дарина	10	12
Довгун Олександра	8	10
Дутчак Тетяна	11	11
Качмар Софія	8	9
Колесник Юлія	11	12
Косташ Анна-Марія	10	11
Кошурба Анна	12	13
Семейкіна Анна	10	10
Сотник Каріна	8	9
Тенжала Олександра	11	12
Черкез Вікторія	10	12

Таблиця Г.3

Результати тестів вхідного та вихідного контролю студентів 113 групи

Учасник пробного навчання	Результат вхідного контролю знань (к-сть правильних відповідей)	Результат вихідного контролю знань (к-сть правильних відповідей)
Арсеній Михайло	10	12
Бардашевський Артем	7	8
Івасюк Яна	13	14
Казачкова Анастасія	12	12
Кривохижа Олеся	10	11
Круховська Вікторія	9	10
Кучуряну Неля	5	5
Лалак Катерина	14	15
Марущак Ілона	10	10
Матійчук Тетяна	4	5
Мегедин Аліна	8	8
Мельничук Аліна	8	9
Москалик Ірина	8	8
Москаль Анастасія	14	13
Плаксива Катерина	9	9
Попович Святослав	5	6
Рутковська Діана	8	10